

שנה ז (תשפ"ג)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ **שלה** ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הספר והמסוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אוד מאיר ושמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק אדמ"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד מצות ציצית
מקיפה האדם במצוות
מילוא חיד"א

יד שמירת הלשון
נבחין אורה חסידית לפרשת השבוע
ספור ויהלום

א קחו מזמרת הארץ
התחזקות על ידי זמירות ושירים
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

חדושי הרי"מ | חשיבות הפרשה והלקוח הגדול הנלמד מענין המרגלים . . א
אמרי אמת | הוראת פרשה זו שיהיה לב האדם בדבקות ותשוקה גמורה לבוּרָא
 יתברך שְׁאִיר עֵינָיו לְנִתִּיב הָאֱמֶת . . . . . א
איבא דאברהם | 'כל מקדש שביעי פראוי לו' - לכל שבת בחינה המיוחדת לפי
 זמנה והפרשה הנקראת בה . . . . . א
שם משמואל | פאָשר מתקשרים באהבת השם מסתלקים כל התשוקות לדברי
 עולם הזה ומואסים ברע ואחרי כן יכולים להוסיף אהבה | ביאור ענין התכלת
 והלבן בציצית . . . . . א
מגן אברהם | בעת תקוף התאנה על האדם לזכר שעד עתה היה אדם הגון וישר
 וחבל להפסיד זאת . . . . . ב
דברי בינה | הדייק בלשון הפסוק | המרגלים נכשלו על ידי שהיו חכמים בעיניהם
 ולא קימו מאמר משה רבנו בפשטות . . . . . ב
פתוחי חותם | הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתקנים: ישמר עיניו . . . . . ב
לקוטי אמרי חיים | לפעמים יש להשתמש בגאונה עבור עבודת ה' . . . . . ג
תורת אבות | וישארה במוט בשנים' - חלקו בין עניני הרשות לעניני שמים ג
פתוחי חותם | בכל יום ויום יש העלאת נאוצות חדשה . . . . . ג
ארן עדות | דייק הפסוק 'לא יהיה בך א-ל זר' | 'א-ל זר' רמז ליצר הרע . . . . . ג
שם משמואל | הטעם מדוע נגזו התכלת | מענה האדמו"ר מקוצק זיע"א מדוע
 בדורותינו אין בין החסידים אהבה רבה כפי שהיה בדורות הראשונים של תלמידי
 הבעש"ט . . . . . ד
לקוטי שיחות | באור מאמר המדרש שעל ידי הציצית יזכרו בני ישראל מהתורה
 על אף שרדתם בעולם החמרי . . . . . ד
קדשת לוי | צריך לזכר שכל תנועותיו עושים רשם למעלה ושה' משגיח עליו
 בכל דרכיו . . . . . ה
אמרי קדש | רמז לך שבדגים של שבת מגלגלים צדיקים ויש לזהר מאד לאכלם
 בכונה . . . . . ה
עבודת ישראל | יש להתקדש מיד בשנות הבחרות ולא כשיזקין . . . . . ה
ישמח ישראל | יחשב רק על הרגע שעומד בו . . . . . ה
שפת אמת | אין למאס בביגיונות הרבות העוברות בעוה"ז . . . . . ה
אהבת שלום | יש למצא כל יום טעם והתלהבות מחדשת בתורה ותפלה . . . . . ה
קדשת לוי | ההתגברות על היצר הוא חדוש ותענוג אצל הבורא יתברך . . . . . ה
תפארת שלמה | לא יפל לבו מהסתת היצר, כי ממנו יקח דרך לעבודת ה' . . . . . ו
נעם אלימלך | ישועה הבאה אחר הצלה היא גדולה שלא כדרך הטבע . . . . . ו
אור המאיר | אם מתפונן בעבודת ה' עבור עצמו אינה נחשבת מאומה . . . . . ו

קדשת לוי | 'שלח לך אנשים' - לפשט ולהסיר הגשמיות . . . . . ו
דגל מחנה אפרים | פאָשר מדבק עצמו לאור השכל נעשה כל הגשמיות שלו
 אור השכל . . . . . ו
מאור ושמע | על ידי שמכון להפקיד נשמתו כדי שיהיה לו מחיר מחין חדשים
 נחשבת השנה פתולה במעלתה . . . . . ו
אוצרות גאוני הדורות
חנכת התורה | מניעת לקיחת מוסר מנגעי מרים אף שהיו בפרהסיא . . . . . ו
מיני מתיקה | שבט ראובן וגד החזיקו בדבת הארץ . . . . . ו
מרגניתא טבא | אין שמו של הקב"ה מתמלא אלא על ידי יהושע . . . . . ז
ברכת אליהו | יהושע בזכות ענותנותו היה ראוי לירש את הארץ . . . . . ז
חיים שנים | האשכול נקח לכבוד יהושע וכלב . . . . . ז
אהל יעקב | ארץ שכל יושביה גבורים ותזקים הוא סימן על גריעותה . . . . . ז
כתב סופר | הראיה פי עז העם ממה שהארץ זבת חלב ודבש . . . . . ז
מאמר מרדכי | ראו המרגלים דמות צורתם בשלמות באישון עינם של
 הנפילים . . . . . ח
זרע אברהם | העושה רצונו של מקום אינו ירא וחרד מבשר ודם . . . . . ח
אוצרות חיים | יום הכפורים מכפר על כל השנה לפי שיום אחד נחשב כשנה
 שלמה . . . . . ח
בית האספים | הספק של ישראל לגבי המקושש . . . . . ח
ראשית חכמה | סגלת הציצית שתשרה עליו השכינה . . . . . ח
שני לוחות הברית | אחיזת פנה הציצית מבטלת את הפעס . . . . . ט
מעשה רוקח | מצלת מעון אף על פי שאין לנו תכלת . . . . . ט
ספר הגן | נעשה בן להקב"ה . . . . . ט
שער הפנות | תועלת גדולה לנשמה שלא יבוא חטא לידי . . . . . ט
יסוד יוסף | הארת חלק הנפש של האדם . . . . . ט
לקוטי מהר"ם שיק | שמירת הציצית מחטא ועון דוקא כשיש ל"ב חוטים . . . . . ט
כתב ישר | סגלת ראית הציצית ליראת שמים ופרנסה . . . . . ט
קהלת יעקב - מכתב הסכמה | מחיקת רשם החטא . . . . . ט
אבות הראש - נפש היפה | זוכה לכתר תורה . . . . . י
בן יהודע | הציצית מסגלת לכנים . . . . . י
שמירת הלשון | הכנעת פה היצר הרע . . . . . י
מעשי צדיקים . . . . . י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . יב
מילתא חדתא . . . . . יד
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . . יז

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
 תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
 ו'לקוט מאורי חיים'
 ביאור משולב שזור באמונת בית המלכים
 'אור תורה' | תורת חיים'
 הערות, ציונים ומקורות
 עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
 10 כרכים של מתיקות נאחית:
 הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק'
 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
 'מאורי חיים' - מקורות מחול'
 ביאור רש"י
 עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

נושאים בפרשת שלח

מעלת הפרשה

חדושי הרי"מ

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

חשיבות הפרשה והלקח הגדול הנלמד מענין המרגלים

שבת זה הוא שבת נורא מאד, שגדולים וצדיקים כאלו, אשר נבחרו מפי הקדוש ברוך הוא וממשה רבנו עליו השלום ומכל ישראל דור המדבר, בעד הגדולים וצדיקים, ואשר חסרו רק בשערה, וגם זה בא להם עקר מחמת חסרון בישאל שאמרו 'נשלחה אנשים וגו'' (דברים א כב), ונדחים מכל.

הבעל שם טוב זי"ע היה אומר, שיש אחד ששומע תורה מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו ומכל מקום מתירא בכל רגע ורגע שלא יאבד בשאול, עד כאן דבריו. ומהסתם היו המרגלים גדולים מהבעל שם טוב זי"ע.

חשיבות למוד הזהר של פרשתנו

היהודי הקדוש ז"ל אמר שטוב לאדם ללמד הזהר הקדוש בפרשת שלח (קטז - קס), ששם מבאר פי גם אם האדם נופל לפעמים ממדרגתו גם כן לא יפל לבו על זה, כי זה הוא לטובה, כאשר יעמד על עמדו בזה הזמן – אזי אחר כך יעלה מדרגה יותר גבוהה, וזה הוא סדר מלחמה בשמים:

אמרי אמת

רבי יהודה לייב אייגן מלובלין זיע"א

הוראת פרשה זו שיהיה לב האדם בדבקות ותשוקה גמורה לכבוד יתברך שניארי עיניו לנתיב האמת

ענין הסדרא הזו מורה, שיהיה לב האדם בדבקות גמור בהשם יתברך ועל ידי זה יאיר השם יתברך מאור עיניו להביט אל האמת, כי שוריקא דעינא בלבא תלוי (ע"ז כח:). וכמה שתשוקת האדם והקווי שלו רק אליו יתברך להאיר עיניו להביט אל האמת כן השם יתברך מאיר לו לראות האמת בעיני השכל.

ועל זה נאמר בסוף הסדרה הזו מצות ציצית שכתוב בה 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'' (טו לט), מלת 'תתורו' מורה על תשוקת אדם המבקש ומחפש אחר דבר מה, ומורה בזה שלא

יהיה תקנת האדם לראות למראה עיניו, רק שיהיה הצפוי והקווי שלו להשם יתברך שיאיר לו נתיב להסתפל אל האמת, ועל ידי זה יזכה מאת השם יתברך שיתן לו מאור עינים בכל האורות הקדושות, כמו שנאמר 'הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו', הינו שהשם יתברך נותן מאור עינים אל האמת למיחלים לחסדו דיקא, דהינו למי שכל תשוקותיו וקווייו המה רק אליו יתברך:

איבא דאברהם

רבי אברהם אבא מפיטסבורג זיע"א

כל מקדש שביעי כראוי לו' – לכל שבת בחינה המיוחדת לפי זמנה והפרשה הנקראת בה

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען וגו' (יג ב). אומרים בזמירות 'כל מקדש שביעי כראוי לו', ופרוש 'כראוי לו' הוא, דכל שבת ושבת יש בו בחינה המיוחדת לו לפי זמנו ולפי הפרשה שקורין בו.

דהקריאה בתורה בענין מסים מעוררת את הענין שהוא אף עתה, וכן כל זמן וזמן שנקבע לדורות, בהגיע הזמן שהוא מתעוררת מחדש הלח שהיה לו להזמן שהוא בעת תקפו, כגון נסי חנכה ופורים מתעוררים כל שנה בחנכה ופורים, וכן ענין התורה ושאר הענינים מתעוררים בפרס חג המצות, וכדומה על זה הדרך בכל המועדים והזמנים.

וזהו 'כל מקדש שביעי כראוי לו', שצריכין לקדש כל שבת ושבת בבחינה המיוחדת השייך לו, 'כראוי לו' לשבת המסים שהוא שעתה הוא עומד בו.

כשבת זו בה נקראת פרשת המרגלים מתעורר ענין השיכה והשבת לכבוד השבת

ושבת זה שבו קורין פרשת המרגלים יש בה התעוררות של ענין השיכה והשבח לכבוד השבת. דהנה מצינו ביצחק אבינו עליו השלום כאשר שלח את בניו הקדושים לארץ מצרים אמר להם 'זאת עשו, קחו מזמרת הארץ' (בראשית מג יא).

'קחו מזמרת הארץ' – התחזקות על ידי זמירות ושירים

והרמז בזה, שאמר להם, כי בהיותם יורדים עתה למקום סכנה, למצרים ערות הארץ, יש להם להזדעק

ב'זמרת הארץ', והינו שיקחו אתם זמירות ושירים מארץ ישראל. ועל ידי התעוררות והדבקות להשם יתברך שיבוא להם על ידי אלו השירים יוכלו להתחזק בגלות מצרים ולא לפל ממדרגתם.

ומעשה אבות סימן לבנים, שגם משה רבנו כששלח את המרגלים ונדע את הסכנה האורכת להם בשליחות זו, אמר להם לקחת אתם בארץ ישראל מזמרת הארץ, וזה יהיה להם לחזוק לכל יכשלו חלילה בשליחותם.

של"ח לך אנשים – ר"ת שירו ליה שיר ח'דש

וזהו שלח לך אנשים, 'שלח' ראשי תבות שירו ליה שיר ח'דש, שיקחו אתם שיר חדש ויתעוררו מזה, ויהתעוררות משיר הזה היא שתחזיק אותם.

וממילא כיון דהקריאה מעורר את הזמן כנ"ל על פן יש בשבת זה ענין מיוחד להתחזק ולהתעורר על ידי זמירות ותשבחות לקל חיי, ולקדש את השביעי' - פרשת שלח – 'כראוי לו':

התקשרות ותשוקה לקדשה

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

כאשר מתקשרים באהבת השם מסתלקים כל התשוקות לדברי עולם הזה ומואסים בדע ואחרי כן יכולים להוסיף אהבה | ביאור ענין התכלת והלבן בציצית

'לבן' הוא התקשרות ישראל באביהן שבשמים באהבה, ויתכלת' היא שמירה לאדם שלא ידבק בו דבר רע חס ושלוש, למען יהיה פלי מכשר לדבק בו יתברך. ולכאורה היתה צריכה להיות התכלת קודמת ללבן, אבל אי אפשר שתהיה השמירה לאדם, כי אם לפי רצון האדם להשמר ומואס באמת ברע – אז מן השמים הוא נעזר שלא ידבק בו רע חס ושלוש.

וכבר אמרנו כי מטבע האדם שתהיה בו מדת התשוקה, ומחמת פי האדם מתולדתו הוא בעל חמר, מנחת תשוקתו בדברים החמריים, ולשרש מקרבו התשוקה לדברים חמריים אי אפשר, כי אם שישים תשוקתו בדברים הנפשיים והרוחניים, כי להיות בלתי תשוקה לגמרי אי אפשר, וכבר אמרנו רמז לזה מדברי הגמרא (מגילה

1) קיסרי וירושלים חרבו שתייהן אל תאמין וכו'.

על פן מצות לבן קודמת לתכלת, שעל ידי שהאדם מתבונן ומקשר את נפשו באהבה לאביו שבשמים על ידי זה עצמו נעתקת ממנו התשוקה לדברים חיצוניים עד שישוב להיות מואס ברע ולהיות נבזה בעיניו, ואז רק אז ישוב להשמר מפל רע בענין התכלת.

ובאמת כי תכלית הכל להדבק שוב באהבה ענה אהבה שלמה אחר שהוא שב להיות מקשר לאהבה, וזה מרמז גם פן בכריכות הציצית, שתחלה כורף בלבן ואחר כך בתכלת ואחר כך חזר וכורף בלבן, להראב"ד בכל חליא וחליא ולהרמב"ם בכלל פלם.

ביאור 'אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים' על דרך הנ"ל

ובענין זה יש לפרש (שבת קיח): אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, ששבת הוא דבקות ישראל באביהן שבשמים באהבה, וכאשר

התגברות התאנה והחמדה עליו לזכר האיד שעד עתה היה טוב וישר לפני אלהים במדות ומעשים טובים והרגיש חיות הקדושה, ועתה עבור תאנה המגנה בשעה קלה נפסיד כל זה חס ושלום.

וזה מורה ומרמזת התורה הקדושה לנו בפסוקים האלו. כי 'וזהכרתם הראשון הוא כפשוטו, שיזכר לעשות ולקיים כל מצות ה' ולקשט מדותיו להיות טוב וישר לפני אלהים ושלם יתור אחרי לבו ועיניו, אף על פי כן יכול להיות בעת התגברות יצרו והבערת אשיות התאנה ישפח כל זה וילך אחרי תאוות לבו ועיניו.

וזה ולא תתורו אחרי לבבכם וגו', כי ליבא ועינא תרין סרסורי עברה (ירושלמי ברכות פ"א ה"ח), עין וואה ולב חומד (רש"י במדבר טו ט), שלא תתורו אחרי סרסורים האלו, וזה על ידי למען תזכרו, שתזכרו שעד עתה הייתם טובים וישרים, ועבור התאנה בשעה קלה תפסידו כל זה (מקץ ושבת חנוכה):

נתקשר באהבה על ידי השבת ביכלתו אחר כך בששת ימי המעשה להזהר לכל יתדבקו בו חמירות ימי החל והתשוקות הגופניות, ואז נעשה כלי לשבת הבא לקבל קדשת שבת בשלמות שהוא יומא דנשמטא ועולם החרות, והבן (תרע"ב):

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א בעת תקף התאנה על האדם לזכר שער עתה היה אדם הגון וישר וחבל להפסיד זאת

אמר אבי אדוני מורי ורבי זצוקלה"ה על פסוק וראיתם אתו וזכרתם וגו' (טו ט) והדר כתיב פעם שנית למען תזכרו (פסוק מ) שנגאה כמיתר, אף הפרוש כך הוא, כי יכול להיות שיהיה האדם בעל מדות טובות וישר הולך, אף כל זה בעת שאין יצרו מסיתו לתאוות ומדות רעות, אבל בעת התגברות יצרו עליו ישפח כל זה וילך אחרי תאוות יצרו חס ושלום.

והעצה לזה, שישישם אל לבו בעת

פרשת שלח

הכל הכל וריק וכל הפרנסה שלהם מצדם הוא כמו רק הצל.

וזה 'סר צלם מעליהם', שאין בהם ממש, רק כמו הצל, ובזה יהיה 'סר צלם מעליהם', 'וה' אתנו', אם נתחזק בה' ויהיה אתנו, אז 'אל תיראם', ותראו שאין שום פרנסה - בפרט פרנסת איש ישראל - אין עומד תחת הזמן, רק תחת השם יתברך בלבדו הן ומפרנס את הכל:

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור, למטה שמעון שפט בן חורי, למטה יהודה כלב בן יפנה, למטה יששכר יגאל בן יוסף (י"ד-י)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתקנים: ישמר עיניו

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור. עכשו בא לרמז שכל אבריהם מתקנים כראוי, דזהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים

אף על פי שראו בשכל שלהם שכן היא, לא היה להם לשנות מדעת התורה - שהיא דעת משה שמסר להם זה הסימן, והיו צריכים להאמין אף על פי שלא היו בשכלם מבינים זאת.

כאור שלח לך' על פי הנ"ל

וזה שלח לך אנשים, דהינו לטובתך, שיהיה מהם למוד לכל התורה שהאדם יעשה רק בתמימות, תמים תהיה עם ה' אלהיך' (דברים יח יא).

למוד לדורות מענין זה

וזה היא למוד לדורות שאל יראה האדם בשכלו להפך מהתורה, ואף על פי שרואה בשכל דברים ישרים, אבל פנין שהיא יציאה אפלו גדר קטן מהתורה, הוא אסור, וכמו בדרך הנה שרועים ללמד חקמות חיצוניים והמלאכות שלהם כדי שיהיה להם פרנסה, וזה אסור גמור.

הרמז בפסוק 'אתם אל תראו את עם הארץ כי לחמנו הם וגו'

וזה שמרמז בפסוק 'אתם אל תראו את עם הארץ כי לחמנו הם' (יד ט), דהינו שאל תתבוננו בדרךיהם 'כי לחמנו הם', שרועים לתן לנו לחם ופרנסה, פי באמת

שלח לך אנשים (יג ב)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א

הריק בלשון הפסוק | המרגלים נכשלו על ידי שהיו חכמים בעיניהם ולא קימו מאמר משה רבנו בפשטות

שלח לך אנשים. להבין למה נאמר לך', היה לו לומר שלח אנשים, אף הנה באמת יש לשאל, האיד היה יכול להיות קלוקל גדול בזה חס ושלום להמרגלים. אף בזה אנו למדין, שהעקר הוא לכל להיות חכם בעיניו, רק יעשה מה שנאמר בהתורה בפשיטות.

שנו מדברי משה רבנו בדבר קטן בלבד

דהנה השנוי של המרגלים לא היה אלא בדבר קטן, שמשו רבנו עליו השלום מסר להם סימן 'הבמחנים אם במבצרים' (פסוק ט), שאם במחנים הם יושבים היא סימן שהם גבורים, ואם במבצרים היא סימן שהם תלשים, והם אמרו שאף על פי שיושבים במבצרים הם גבורים גם כן. וזה היה עקר השנוי שלהם.

היה להם להאמין לדברי משה רבנו על אף ששכלם מורה אחרת

הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אברייהם כראוי.

וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רומז לעינים כמשמעו לשון ראה, ודהיננו זה הצדיק שומר עיניו ואינו מביט בשום דבר רע, רק מקיים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראייתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' [ועשיתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, דהמביט בציצית וזוכר מצות ה' בנה לא יבוא לידי ראיה רעה. וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל ששומע את כל מצות ה', 'וראייתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהיננו זוכר תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו:

ישמר אזניו

למטה שמעון שפט בן חורני שמעון הוא פנגד האזנים שבהם תלויה השמיעה, דהיננו זה הצדיק תמן אזניו כראוי, לדברי ה' מטה אזניו לשמע, ולדברים בטלים וכיוצא עושה עצמו כחרש לא ישמע ואוטם אזניו משמע רע. והנה מצינו כל מצות התורה תלויים פי אם בשמיעה, 'שמע ישראל' (ברבים ו יד), 'אם שמע תשמעו' (שם יא יג), 'ואם לא תשמעו' (ויקרא כו יד), כל דיני התורה תלויים בשמיעת האזן, וזהו שפט בן חורני, דהיננו כל דיני התורה הנקראת 'חרות' בשמיעה תלויים, וזה הצדיק קיים זה הדבר ותמן אזניו:

ישמר פיו מדבורים אסורים

למטה יהודה כלב בן יפנה. כאן בא לרמז על הפה, דיהודה לשון הודאה, וההודאה היא בפה. וכא לרמז כאן, דהצדיק הזה שומר פיו עם בני אדם, הן שלו צדק ולא שלו צדק, משאו ומתנו באמונה, אינו דובר שקרים ואינו מתלוצץ. וזהו שאמר למטה יהודה, הינו הפה שבו תלויה ההודאה, כלב בן יפנה, כלב ראשי תבות פ'חש ל'יצנות ב'דאות, דהיננו, זה הצדיק הפחש והליצנות והבדאות, יפנה, דהיננו מפנה ומרחיק:

תמיד יעסק בפיו בתורה ויוסיף בלמודו

למטה יששכר יגאל בן יוסף. גם זה בא לרמז על השפתים, וזה בא לרמז על עסק השפתים בתורה. וידוע דהעוסק בתורה צריך להוסיף מדי יום ביומו, וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ג) ודלא מוסיף יסף. ועוד צריך העוסק בתורה לומר דבר בשם אומרו, שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם (שם פ"ו מ"ו).

וזהו למטה יששכר, יששכר גימטריא

'שפתים', ויששכר נמי תמיד היה עוסק בשפתיו בתורה, וכא לרמז דזה הצדיק עוסק תמיד בשפתיו בתורה, ובכל יום מוסיף, ועוד אומר דבר בשם אומרו שנה מביא גאולה לעולם, וזהו יגאל בן יוסף. ואף על גב דכבר רמזנו הפה ב'למטה יהודה' (לעיל פסוק ח), שם רמזנו בעניני העולם שהוא שומר פיו ולשונו, והכא בענין עסק התורה שהוא עוסק בה לשמה עד שראוי להביא גאולה לעולם:

עלו זה בנגב ועליתם את ההר (יג יז)

לקוטי אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
לפעמים יש להשתמש בגאונה עבור עבודת ה'

עלו זה בנגב ועליתם את ההר. נגב, רומז לתורה, הרוצה שיחכים ידלים (כ"ב כה.). עלו זה בנגב, פאשר אתם עולים במעלות התורה הקדושה, ועליתם את ההר, צריכים אתם לפעמים להשתמש גם בגאונה (הר רומז בגאונה), על דרך ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"ב ב' יז ז):

וישאהו כמוט בשנים (יג כג)

תורת אבות

רבי משה מידנר זיע"א

וישאהו כמוט בשנים - חלקו בין עניני הרשות לעניני שמים

וישאהו כמוט בשנים. רצה לומר שחלקו ועשו פרוד בין הענינים הנודעים לשמים שהם יהיו לשמים, ובין עניני הרשות שבהם ימלא כל תאוות לבו ויפריד לתאוותו מחלק הקדושה. וזהו מאמרם ו"ל (וזהו ח"ג קס). 'בשנים' - בפרודא:

והימים ימי בכורי ענבים (יד כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ככל יום ויום יש העלות ניצוצות חדשה

והימים ימי בכורי ענבים, בא לרמז מה שכתב רבנו הגאון ז"ל (שער הכוונות נט. ריש סדר שבת ענין שינוי התפלות), דבכל תפלה עולים ניצוצות מחדש, ומה שעושה תפלה זו אינה עושה תפלה אחרת, כי כל אחת מעלה ניצוצות מחדש. לכן כל יום ויום יחזוק האדם ויוסיף קדושה על קדושתו. אוילי זקה להעלות ניצוצות מה שלא עלו מקדם.

וזהו שאמר והימים - דהיננו כל יום ויום תחשב בו עולם חדש ובכורה חדשה מפני העלאת המין נוקבין, וזהו ימי בכורי - כל יום בכור מחדש בפני עצמו. ענבים אותיות מ"ן ב"ע, דעקר העלאת מין נוקבין הוא מבריאה יצירה עשייה, וזהו ענבים, דהיננו מפני העלאת מין נוקבין מבריאה יצירה עשייה הרמוז ב'ענבים', צריך שתחשב כל יום בכור בפני עצמו:

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן בן תרימו אתה, מראשית ערסתיכם תתנו לה' תרומה לדורתיכם (טו כ-כא)

ארן עדות

רבי שרנא יאיר מביאלקוויץ זיע"א

דיוק הפסוק 'לא יהיה בך א-ל זר' | 'א-ל זר' רמז ליצר הרע

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה וגו' מראשית ערסתיכם. הנה פתיב 'לא יהיה בך אל זר ולא תשתתנה לאל נגר' (תהלים פא ז) ולכאורה היה ראוי לכתב לא יהיה לך' אל זר, פדכתיב 'לא יהיה לך אלהים אחרים' (שמות כ ג), מה 'בך'.

שתי בחינות כיצר הרע: בחינת 'הולך' - התפשטותו באופן שקל להעבירו ולדחותו

אך ידוע שאל זר רומז ליצר הרע, והנה יש שהיצר הרע אינו אלא בחינת 'הולך', שעובר בפני האדם בהעברה בעלמא ובקל דוחזין אותו הלאה, ובנה אין רע, אדרבה עוד יש טובה מזה, כי זאת היא עקר העבודות ללחם מלחמת היצר ולנצחו, ולולא היצר הרע היה חסר השלמות, פאשר כבר דברנו מזה פמה פעמים.

הטעם שנקרא היצר 'שאר שכעסה'

ומטעם זה כנוהו חכמינו ו"ל בשם שאור שכעסה (ברכות יז.), כי השאור אף שפשהו בעין רע הוא מאד וטעמו פגום, אבל לאחר שממתיקין אותו בתוף העסה טוב הוא ונותן בה טעם לשבח, אלא שצריכין לרעה אף להשתמש בו שלא מקלקל את העסה, פן היצר הרע לאחר שממתיקין אותו גם הוא נהפך לטוב ומוסיף טעם בעבודת ה', וד"ל.

בחינת 'פעל הבית' - התפשטות היצר באופן שקשה להעבירו ולדחותו

אבל יש שהוא בחינת 'פעל הבית', שמתפשט עצמו בתוף האדם וממלא כל חדרי לבו עד שאין מקום ליצר טוב לכנס שם, זה רע מאד, כי אז מקלקל כל העסה.

כאור הפסוק לא יהיה 'בך' א-ל זר על פי הנ"ל

ועל זה מזהיר הכתוב הנ"ל 'לא יהיה בך אל זר'. 'בך' ד"קא, שלא תתן לו מקום להתפשט בך ובחברי לבך, רק יהיה בך מקום פנוי ליצר טוב, כמו שהתפאר עצמו יוד המלך עליו השלום 'לבי חלל בקרב' (תהלים קט כב), הפגנה שלבו פנוי תמיד כנה חלול לכניסת היצר טוב ואינו ממלא ביצר הרע.

העצה שלא יתפשט היצר בקרב האדם בכחינת בעל הבית - התעסקות תחלה בקומו ממטותו רק בדברים שבקדשה

והעצה לזה, שתקף באשר יקום אדם בבקר ממטותו, יהיה ראשית מעשהו בדברים שבקדשה - להכניס את היצר טוב לתוף לבו, כי כל הקודם זכה, ואם יצא תחלה לפעול לעסק במשא ומתן וכדומה, יתמלא לבו בהבלי העולם הזה, וכשיבוא אחר כך להתפלל לא ירגיש שום רגש קדשה, יצן שפך נתפשט בו היצר הרע, ולכן יהיה ראשית מעשהו לקבל עליו על מלכות שמים בקריאת שמע ולהניח תפלין ולהתפלל.

הרמז בלשון הפסוק 'ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה'

וזוה המרמז בפסוק כאן ראשית ערסתכם, לשון ערס ומטה, שפוקומכם מן המטה יהיה זה ראשית מעשיכם, חלה תרימו תרומה, שתפרישו מחשבתכם לה' בקבלת על מלכות שמים, כי תרומה נתנה עקר במחשבה.

הרמז ב'תרומה' להמלכת הבורא

ולכן תרומה בגימטריא שבע פעמים אה"ד וע"ד, שהם התבות האחרונות של שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, רמז שימליכו את הבורא יתברך במחשבתם ויחדו אותו בכל שבועה קריעים, ואחר כך יניחו תפלין ויקראו קריאת שמע ויתפללו.

הרמז ב'ראשית ערסתכם' לתפלין וקריאת שמע | סגלת מצות תפלין ומזוזה לנרש היצר

וזוה ראשית ערסתכם בגימטריא תפ"לין קרי"את שמ"ע, ומלת תפ"לין עצמו בגימטריא תפ"לה מזו"ה. רמז שבכל בקר בשעה שמניחין התפלין להתפלל, טוב להשיגח אז על המזוזה אם קבועה היא כראוי, כי שתי מצות אלו תפלין ומזוזה סגלה אחת להן, לגרש את היצר ולהכניעו, כי בהם רשום שם שד"י, והשם הזה מגין בפני היצר.

ולכן נרמז באותיות יצר, כי יצר במלואו יוד צדי ריש סופי תבות שד"י,

בסוד ונהיה שדי בצר"ף (אייב כב כה), אותיות ביצר"ף, וד"ל. ולכן ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה ראשי תבות בגימטריא ב' פעמים אל זר אל נכ"ר, רמז שכת המצות הרמוזות בזה הפסוק גדול כפלים מכחו של יצר הרע ומבטלין אותו ברב:

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי כנדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת (טו חת)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
הטעם מדוע נגזר התכלת | מענה האדמו"ר מווצק זיע"א מדוע כדורותינו אין בין החסידים אהבה רבה כפי שהיה כדורות הראשונים של תלמידי הבעש"ט

להבין למה נגזר התכלת, פי ודאי לא בא זה במקרה חס ושלום. הענין פי לכן הוא אהבה ותכלת יראה פנודע, הינו שהחוט שבלבן מושף אהבה לאדם מהיכל אהבה, והתכלת מושכת יראה לאדם.

וכמו שאמר זקני זצוקללה"ה מקאצק, דהרבי זצוקללה"ה מברדיטשוב פתח היכל האהבה עד שנמצאה אהבה גדולה בין החסידים, ואחר כך בראות צדיקי הדור שמהאהבה ההיא נפל גם למטה ונתרבתה גם אהבה חיצונית, נמנו וסגרו את ההיכל, ועל פן אין פעת כל כך אהבה בין החסידים כמו בין החסידים של בעל שם טוב ז"ל. עד כאן לשונו הקדוש.

ולפי זה נוכל לומר שזו מצות התכלת על הלבן, למען שהיראה שעל ידי התכלת תעצר את האהבה המשוכה על ידי הלבן שלא תצא לחיצוניות. ולפי זה יובן מה שמצוה להקדים הלבן לתכלת, שבכל מקום היראה קודמת לאהבה.

ולהנ"ל ניחא מה שנגזר התכלת, על פי מה שכתוב בסדור הרב בהערה לתקון חצות, כי מצד חרבן ירושלים - ירא שלם - לא שכיח שתפל אימה ויראה על האדם, עיני שם, וכמו כן אחר החרבן נגזר התכלת בחינת יראה, וזהו (שנת תר"ע):

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
כאור מאמר המדרש שעל ידי הציצית יזכרו בני ישראל מהתורה על אף טרדתם בעולם החמרי

איתא במדרש [ראה תדבאר פכ"ו]

שמשה רבנו אמר להקדוש ברוך הוא: מהי הפעולה מזה שנתת לבני ישראל תורה ומצות, מאחר שנמצאים הם בעולם הזה הגשמי והחמרי, יכולים לשכח על כל ענין התורה.

ענה לו הקדוש ברוך הוא: אתן להם מצות ציצית, שעל ידי זה יזכרו כל המצות, כי 'ציצית' בגימטריא שש מאות, ויכתוד עם שמונה חוטים והמשה קשרים, הרי זה תר"ג, ובמילא הרי זה מזכיר על כל המצות, כמו שנאמר 'וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות הויה'.

ולכאורה אינו מובן: מאחר שמטרת המצוה היא לזכר את כל המצות, למה צריכים גם טלית. העקר הם חוטי הציצית שמפירים על התר"ג מצות כנ"ל, ואם כן היה אפשר לקחת רק ציצית, ולשם מה צריכים גם טלית.

אלא הפרוש בזה הוא: טלית הוא מקיף, שהרי אין זה מזון שנוכנס בתוכו ובפנימיותו, אלא לבוש המקיף את האדם מבחוץ, הינו, שאינו יכול להשיגו בהכנתו. וצריך לידע שתת"ג המצות הנרמזות בציצית נמשכות ובאות מ'טלית', הינו, מענין שלמעלה מהשכל.

בשעה שלוקח ציצית לחוד בלי טלית - אין בכך שום מצוה, ואין זה מזכיר מאומה; ורק באשר לוקח את הציצית כפי שהם תלויות ומשתלשלות מטלית, הינו שידוע ומפיר שכל ענין התורה ומצות מקורו מדרגה שאין לו בה שום תפיסה בה - אזי הוי מצוה.

כאור 'אני ה' אלוקים אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים'

והנה, בסוף פרשת ציצית נאמר 'אני ה' אלוקים אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים'. והענין בזה:

אפשר לעשות חשבון שדרף התורה היא הפך מדרף העולם. דורשים ממנו שישמר שבת יום-טוב, ועוד יוסיף מחל על הקדש - בה בשעה שיש לו מתחרים גוים, וכן - להבדיל - יהודים שאינם שומרי שבת;

דורשים ממנו שבקומו בבקר - לכל לראש יתפלל וילמד שעור, ורק אחר כך יוכל לילך לעסקיו; ובהיותו כבר בעסקיו, דורשים ממנו, שבאמצע היום, באמצע ה'רתיחה' בעסקים, יעזב הכל ויתפלל מנחה - שזהו גדל החביבות ותפלת מנחה; ואחר כך בלילה דורשים ממנו להתפלל ערבית ולקרות קריאת שמע שעל המטה.

דאגה

ישמח ישראל

רבי יחזקאל יצחק מאלקסנדר זיע"א
יחשב רק על הרגע שעומד בו
צריך כל איש הישראל לכל להסתכל
ולחשב על מה שיהיה אחר כך, רק
על הרגע שהוא עומד בו וכו', מה שעבר
אין, ומה שעתידי עדין לא בא, נמצא שאין
לו לחשב רק על הרגע שעומד בה (אות א):

הסתר

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א
אין למאס בגיעות הרבות העוברות
בעוה"ז
קיום נפשות בני ישראל בעולם הזה הוא
רק על ידי ההסתר שיש בעולם
וצריכין לתקן העשייה - על ידי יש להם
קיום בעולם הזה, כי עקר חלק בני ישראל
בעולם העליון, לכן כשתקן הכל הולך אל
עולמו, נמצא שאין לאדם למאס ברכ הגיעות
שעוברין עליו בעולם הזה (תול"ח ד"ה בפסוק
אל תיראו):

התלהבות

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א
יש למצא כל יום טעם והתלהבות מחדשת
בתורה ותפלה
שצריך האדם למצא טעם חדש והשגה
חדשה בתורה, וכן בעבודה שכלב
שהיא התפלה צריך בכל יום למצא התחדשות
האהבה והיראה, ועי"ז יהיה לו התלהבות
חדשה בכל יום לתורה ולעבודה כאלו היום
נתנו וכו' כטבע האדם שיתלהב לבו לדבר
חדש (ד"ה ויקרא משה):

יצר הרע

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
ההתגברות על היצר הוא חרוש ותענוג
אצל הכורא יתברך
שאם לא היה לאדם יצר הרע אשר אורב
על נפשו תמיד ומסית אותו אחר
תאות נפשו לעשות הרע בעיני ה', לא היה
שום חרוש כמה שהאדם עובד ה', ולא היה
התענוג גדול כל כך אצל הכורא יתברך שמו
(ד"ה ואלם):

אלהיכם אני משגיח תמיד על כל דרכיך:

מסכת אבות - פרק ג'

רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שלחן
אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו
אכלו מזבחי מתים (מ"א)

אמרי קדש

רבי שלמה מקרשטאנוב זיע"א
רמו לכך שבדנים של שבת מגלגלים
צדיקים ויש לזהר מאד לאכלם בכונה
שלשה שאכלו וכו' ולא אמרו עליו
דברי תורה כאלו אכלו מזבחי
מתים. ודקדק מה פאן הלשון זבחי מתים,
ופרוש חז"ל ידוע.

ואמר זקני הגאון הקדוש מורנו הרב רבי
שלמה יצ"ל, כי כמה נשמות של
צדיקים מגלגלין בדינים פדאיתא בכתבי
האר"י הקדוש, לכן מצוה גדולה לאכל
בסעודת שבת דגים בכדי לתקן את הנשמות,
גם להאכל נתרבה הקדשה.

אבל אם אוכל שלא בכונה ולא לכבוד
שבת קדש, אז כפאשר הוא חותף
את הדג נעשה כמו שהוא חותף הניצוץ
הקדוש למגן, וזה נקרא זבחי מתים,
ומעלה עליו הכתיוב כאלו זוכח את המת
כי גורם לנשמה שאין לו תקון (מחשבות
משה):

לשונות של אור

בחרות

עבודת ישראל

רבי ישראל מסודניץ זיע"א
יש להתקדש מיד בשנות הבחרות ולא
בשיקון
שלא יאמר האדם הנה אנכי עדין רך
בשנים ויש עת לכל חפץ, כשאזקין
אשוב לעבוד אותו יתברך בהגהת הניצוץ
קדישין, אבל עתה כתיב שמח בחור בילדותך,
ולזה אמר הכתוב לא כן, רק ראשית ערסותיכם
תרימו תרומה. כי עקר העבודה בימי הילדות
והבחרות כשהאדם שלם בכחו, והוא הראשית
לקדש מגעוריו (ד"ה ראשית):

וכמו כן דורשים ממנו להזהר מגנבה
וגזלה אונאה והשגת גבול - שהוא
הפך דרכי המסחר. ונשאלת אצלו השאלה:
איך אפשר לו להתנהג על פי תורה, כפאשר
אין לזה מקום בהנהגת העולם.

על זה נאמר בסוף פרשת ציצית, שענן
הציצית הוא למעלה מטעם ודעת
פנ"ל, שכפאשר לא מתחשבים עם מדידות
והגבלות של טעם ודעת, ומקמים מצות
למעלה מטעם ודעת, אזי מתנהג גם הקדוש
ברוך הוא עמו למעלה מהגבלות הטבע.

וזהו 'אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים' - שהרי אפלו יציאת
עבד אחד ממצרים לא היתה אפשרית על
פי טבע, כמאמר רנ"ל, ובכל זאת יצאו
ממצרים 'שש מאות אלף רגלי הגברים
לבד מטף' (ונשים), בחד עם רכוש גדול,
שכלל יהודי הי' לא פחות מתשעים חמורים
נושאים פסף וזהב (בכורות ה:), ונגם ערב
רב עלה אתם, הינו שאפלו גוים הפירו
בה - שכל זה הוא למעלה מהטבע
לגמרי.

והינו, שכפאשר יהודי מתנהג שלא על
פי הגבלות הטבע, אזי 'אני הויה
אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים',
שגם למעלה משפיעים לו למעלה מדרך
הטבע, בכני חיי ומזוני רויחא (ח"ב עמ'
324-325):

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ
מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלקיכם
(טו מא)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
צריך לזכר שכל תנועותיו עושים רשם
למעלה ושה' משגיח עליו בכל דרכיו
אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם וכו'
אני ה' אלהיכם. כפל, הפלל פי אדם
צריך תמיד להעלות על מחשבתו שכל
דבוריו ומחשבותיו ותנועותיו עושים רשם
למעלה, ולכך צריך האדם לשמר כל
מחשבותיו ותנועותיו ודבוריו ביראת ה',
פיון שכל תנועותיו עושים רשם למעלה,
וזה הוא כפל גדול בעבודת הבורא שצריך
האדם להעלות על מחשבתו שכל תנועותיו
עושים רשם למעלה, כי השם יתברך יודע
מחשבות בני אדם, ומשגיח תמיד בהשגחה
פרטיית על כל דרכי בני אדם, וזה העקר
עבודת האדם, שאדם יעלה על מחשבתו
שהשם יתברך משגיח עליו על כל דרכיו,
וזהו אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים, ותעלה על מחשבתך אני ה'

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדוּמסק זיע"א

לא יפל לכו מהסתת היצר, כי ממנו יקח דרך לעבודת ה'

שלא יפל לב האדם בראותו הסתת היצר ח"ו לתאוות רעות, ולא יקשה בעיניו למה עשה כן הבורא ב"ה להכניס האדם בעולם הזה בעבודה קשה כזה, כי באמת הוא לטובת האדם, כי ממנו נקח לעבוד הבורא ב"ה באותו חשק ובאותו תאוה, וזה 'ולא תתורו וגו' אשר אתם זנים אחריהם', כי 'למען תזכרו ונעשיתם את כל מצותי', כי ממנו נלמד לעשות המצות בחשק נמרץ כנ"ל (פרשת תולדות ד"ה ותקח רבקה):

ישועה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

ישועה הכאה אחר הצרה היא גדולה שלא כדרך הטבע

והדרך הוא פך, כשישראל הם באיזה צרה רחמנא לצלן והשם יתברך מושיע אותם בעת צרתם, אזי הישועה היא גדולה שלא כדרך הטבע יותר ויותר מכבתחלה (ד"ה ועתה):

לשמה

אור המאיר

רבי זאב וואלף מרדומיר זיע"א

אם מתכונ בעבודת ה' עבור עצמו אינה נחשבת מאומה

וככלל זה נקט בדרך, אפלו כשאדם מקים כל התורה, ומכין את לבו לסבב את גופו מראש עד עקב להיות מרכבה שלמה להשארת אלהות, הכל תולה בפנימיות מחשבתו וקירות לבו לאן הוא פונה, וידע נאמנה אם שם נגמתו בשביל הנאות עצמו, שייטיב עמו הקב"ה אך טוב משפע ברכה עליונה, נאריכות ימים וכדומה מטובת עולם הזה, אין עבודתו נחשבת לכולם, ומאומה אין בידו, ואינו עובד אלא את עצמו ולא את הקב"ה (ד"ה בפסוק וישלח):

קדשה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

'שלח לך אנשים' - לפשט ולהסיר הגשמיות

שלח לך אנשים וכו', האדם צריך לפשט עצמו מגשמיות בכדי שיתבשרו מלפניו כל הניצוצות. אז כובש אותם. וזהו הרמז 'שלח', לשון הפשטה, מלשון 'וישלחו' ופשיטו' תרגום אונקלוס 'ואשלחו' (ד"ה שלח):

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

כאשר מדבק עצמו לאור השכל נעשה כל הגשמיות שלו אור השכל

וכשאדם מדבק עצמו לבחינת גופניות וגשמיות אזי הוא מפריד עצמו מאור השכל שלו וכו', וכן כשאדם מתדבק בכל פחותיו לבחינת אור שכלו, נעשה מזה כל הגופניים שלו שכליים, כמו התלמידים חכמים שישיתן צריכין למור, וכן כל דבריהם בגחלי אש שלהבת, פרוש כל דבריהם ועסקיהם הגשמיים הם קשורים בגחלת שהוא אור השכל שרש לכל הדברים (ד"ה איש אחד):

שנה

מאור ושימש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

על ידי שמכון להפקיד נשמתו כדי שיהיה לו מחר מחיו חדשים נחשבת השנה כתפלה במעלתה

כשהולך לישן יתפלל וימסור נפשו בפקדון להש"ת כשאומר בדרך אפקיד רוחי, ויכון להפקיד רוחו ונשמתו בתוך שאר נשמות ישראל כדי שיהיה לו למחר מחיו חדשים פידוע באריכות מזוה"ק ומשא"ר ספרי הקדש, וכזה מרים גם כן השנה שיהיה גם כן קדש כמו שפועל בתפלה (ד"ה עור על פסוק):

אוצרות גאוני הדורות

לפי זה יבין, דבלא זה לא מצינן למדרש סמוכים דלא לקחו מוסר מפרקים שלקחה על עסקי דבה, דהא יש פתחון פה לכל מוצאי דבה לאמר דמרבים צדקת היתה, והנעעים היו גבה יסורים של אהבה ואין כאן מוסר למו, משום הכי מדיק המדרש ואמר 'ראוי', אם כן הוי בפרהסיא ואינם של אהבה פנזכר לעיל, וישפיר מתמה אף דראו אם כן ידעו שעל עסקי דבה לקחה, ואף על פי כן לא לקחו מוסר.

חנכת

אברהם יהושע השיל מקרקא זצ"ל מניעת לקיחת מוסר מנגעי מרים אף שהיו בפרהסיא במדרש וגם ברש"י, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה מרים על עסקי דבה, ורשעים הללו 'ראוי' ולא לקחו מוסר. כדי להבין למה מדיק המדרש בלישנא ד'ראוי', ואם לא ראו הלא שמעו. נקדים מה דאיתא בגמרא במסכת ברכות (ה), דנעעים אינם בכלל יסורים של אהבה. ופרין הגמרא והתנא מי שיש בידו אחת מפראות נעעים הללו אינו אלא מזבח פפרה וכו'. ומשני כאן בצינעא פתח בגדיו, כאן בפרהסיא, דפרהסיא אינם של אהבה וכו' עין שם.

השכטים, ואלו כאן, כשמזכיר את נשיאי השכטים שנשלחו לנגל את הארץ, נדחה דוקא שבט גד לסוף. עוד יש לדקדק, הלא בכל פעם שנזכרו שמות השכטים ונשיאייהם (אם לא פאשר מנה הפתוח את מנן השכטים), הזכר שבט יהודה ראשונה, ומדוע כאן שבט ראובן עלה בתחלה.

ונראה כי מאחר שהשכטים גד וראובן היו מכלל מוציאי דבת הארץ, והם אלו שהחזיקו בדיבה עד כניסת שאר השכטים לארץ, ובחרו להם לנחלה את עבר הירדן, ודבר זה נחשב להם לעון כמו שגאמר 'נחלה מבהלת בראשנה' (משלי כ, כא), ופרש רש"י 'כגון בני גד ובני ראובן שמהרו לטל חלקם בעבר הירדן'. לכן פתח הפתוח בשבט ראובן וסיים בשבט גד, לומר לך שמתחלה ועד סוף היה בדעתם להתרחק מן הארץ. (באדיבות מכוון חכמי ספרד נתיבות)

לפי זה יבין, דבלא זה לא מצינן למדרש סמוכים דלא לקחו מוסר מפרקים שלקחה על עסקי דבה, דהא יש פתחון פה לכל מוצאי דבה לאמר דמרבים צדקת היתה, והנעעים היו גבה יסורים של אהבה ואין כאן מוסר למו, משום הכי מדיק המדרש ואמר 'ראוי', אם כן הוי בפרהסיא ואינם של אהבה פנזכר לעיל, וישפיר מתמה אף דראו אם כן ידעו שעל עסקי דבה לקחה, ואף על פי כן לא לקחו מוסר.

למטה גר גאואל בן מכי

מיני מתיקה רבי יצחק פרחי זצ"ל שכט ראובן וגר החזיקו ברכת הארץ יש להבין, מדוע בכל המקומות שהזכרו השכטים, הזכר שבט נפתלי בסוף

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג טו)

מרגניתא טבא

רבי דוד ב"ר אבהו לבי ר' זצ"ל
אין שמו של הקב"ה מתמלא אלא על
דבי יהושע

פרש רש"י, התפלל עליו זה יושיעך
מעצת מרגלים. וטעמא פצי מפני
מה הזכיר זה השם וקרא ולא שם אחר.

ונראה לתרץ פה, דאיתא במדרש כי יד
על כס זה מלחמה לה בעמלק
מדר דר' (שמות יז טו), שאין שמו של הקב"ה
שלם עד שיעשה נקמה בעמלק, והנה כתיב
שם (יז יד) 'כתב זאת זכרון פספס ושים
באזני יהושע', ואיתא הטעם שהוא יוליכם
לארץ ישראל, והוא מצוה ראשונה בהכנסתם
לארץ ישראל.

ואיתא במסכת בבא בתרא (קכג:), אין
זרעו של עשו נופל אלא בידי
זרעו של יוסף, ויהושע הוא מזרעו של
יוסף, ולכך אמר 'יה יושיעך', שהשם 'יה'
שאינו נתמלא אלא על ידך, יושיעך מעצת
מרגלים.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג טו)

ברכת אליהו

רבי אליהו דוויף זצ"ל

יהושע בזכות ענותו היה ראוי לירש
את הארץ

הרגם יונתן בן עזיאל כד חמא ענותותה.
ויש להבין למה כד חמא ענותותה
קראו יהושע, ודרשו רז"ל יה יושיעך מעצת
מרגלים.

אמנם יובן במאי דכתיב (תהלים לו יא)
'ועננים יירשו ארץ', אם פן מי
שהוא ענו ראוי לירש את הארץ, וירוע
שהמרגלים לא ירשו את הארץ, לכן תרגם
יונתן כד חמא ענותותה וכיון שהוא ענו
וכתיב 'ועננים יירשו ארץ' קראו יהושע
ודרשו רז"ל יה יושיעך מעצת המרגלים,
ואם חס ושלום תשמע לעצתם אינך יורש
את הארץ כמו המרגלים שלא זכו לירש
את הארץ, אבל אתה שאתה ענו ראוי
לירש את הארץ, לכך התפלל עליו זה
יושיעך מעצת המרגלים ותירש את הארץ.

ויכאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה
ואשכול ענבים אחר וישארו כמוט בשנים

ומן הרמנים ומן התאנים (יג כג)

חיים שנים

רבי חיים טלמה טארסה זצ"ל

האשכול נזקף לכבוד יהושע וכלב

בגמ' סוטה (לד.) מוכא, שמונה נשאו
אשכול, אחד נשא רמון ואחד נשא
תאנה. יהושע וכלב לא נשאו כלום. אמנם,
בתרגום יונתן ובתרגום ירושלמי מוכא
שנים נטלו אשכול ושנים נטלו רמון
ושנים נטלו תאנה והשאר לא נטלו כלום.
ולכאורה הוא נגד הגמ'.

והנה, מוכא בזוה"ק (פר' שלח דף קס:) עה"פ
"ויכאו עד נחל אשכול", כי לאחר
שהמרגלים כרתו את האשכול מן הענף,
לא יכלו להגביהו מרב כבודו, וכאשר באו
היושע וכלב להרימו, נזקף האשכול מאליו
וזהו שנאמר "וישאוהו כמוט בשנים". דהינו,
"בשנים" שפרשו משאר המרגלים. ומזה
הבינו יהושע וכלב כי רק להם יש חלק
ונחלה בארץ. וכשאו שאר המרגלים שרק
היושע וכלב יכולים להרים את האשכול,
קנאו בהם ונתעצבו ביניהם להרגם. כששמע
זאת כלב, עמד ואמר לאשכול 'איבא איבא
בגינך אנו מתקטלין (פרי פרי בגללך אנחנו
נהרגים), מה אנו בחולקך (מה ואיך נהיה
בחלקך שבא"י). מיד קליל גרמיה ויהבו
לון (מיד הקל האשכול את עצמו, כדי
שיוכלו שאר המרגלים לשאת אותו ונתנוהו
להם).

ולפ"ז אפשר שהתרגום יונתן והירושלמי
אינם חולקים על הגמ', שהם דברו
בתחלה שאז יהושע וכלב הרימו שניהם
את האשכול ואז הרימו שנים רמון ושנים
תאנה. לעמת זאת, התלמוד שלנו דבר
לאחר ששמעו יהושע וכלב ששאר המרגלים
מבקשים להרגם, ובקש כלב מהאשכול
שיקל את עצמו, מיד פרשו מהם ונתנו
להם את האשכול, ושמונה נשאו את
האשכול אחד נשא רמון ואחד תאנה.
(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר
ראינו בתוכה אנשי מדות (יג לב)

אהל יעקב

רבי יעקב קראנץ זצ"ל

ארץ שכל יושביה גבורים וחזקים הוא
סימן על גריעותה

הדברים סותרים זה את זה. אמנם הבאור
בזה פה הוא, כי הנה משפט
וסדר הבריאה להיות קטנים עם הגדולים

בכל סוגי הנבואים, כמו אם תבוא אל
היער הלא תראה בו כל מיני גדולים, יש
ביער אילנות גבוהים ורמים עכים וחזקים,
ויש בו גם פן קנים רכים ודקים המצויים
בין סככי האילנות.

וכאשר תבוא אל יער ולא תראה בו רק
ארוזים ואילנות לשנים ולא תמצא
בו גדולים רכים, בעל פרחך תדע כי זה
ימים לא כפירים הנה בו סער מתחולל,
ויעקר וישרש הגדולים הרפים, צרר אותם
בכנפיו, ולא נשאר בו פי אם הארוזים
החזקים אשר הזקין בארץ גועם, הם נצבו
כמו נד.

כן וכן כאשר תבוא אל עיר, הלא תמצא
בה כמה סוגי אנשים, עשירים ועניים,
בריאים וחלשים, וכאשר תראה עיר שאין
בה רק עשירים, בעל פרחך המכה וההוצאה
גדולה וכבדה, ואשר לא השיגה ידו למצא
בה מחיתו חלף חלף לו משם.

וכן כאשר תראה באיזה מקום רק אנשים
בריאים וחזקים, זהו אות על רע
המקום, אשר אותו שאינו בריא כל כך
על צד השלמות, הוא אין בכחו לסבל
אזיר מקום זה ויחלף והנה איננו, ולא
נשאר שמה רק האנשים החזקים גבורי
כח אשר כח אבנים פתם. וזהו ארץ אכלת
יושביה היא, והעד, וכל העם אשר ראינו
בתוכה רק אנשי מדות, ולרב חזקם נשאו
הם בתיים.

כאנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זכת חלב
ודבש הוא וזה פריה, אפס כי עז העם
הישב בארץ (יג כז-כח)

מתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

הראיה כי עז העם ממה שהארץ זכת
חלב ודבש

וגם זכת חלב ודבש הוא וזה פריה,
נראה לי שהיו צריכים דבר זה,
כדי לאמת שעז העם והערים בצורות
גדולות, כי הארץ שהיא זכת חלב ודבש
כל עם ועם בנדימי משתוקק לכבש הארץ
ולהחזיק בה, והלא סביב הארץ ישבו
אמות חזקות, גבורים אנשי שם, כדאמרו
'עמלק יושב בארץ הנגב' וכו', ולמה לא
לחמו עם יושבי הארץ לכבש אותם, ואם
תאמרו דלא אכפת להו, ארץ כזו אין
בנמצא בעולם כי זכת חלב ודבש הוא
וזה פריה, ואם פן תראו ותאמינו כי לרב
שחזקים וגבורים וערים בצורות שבתוכם
אי אפשר לכבשם.

די הנה לו להשיבו "רגום אתו באבנים" שהרי זה מה שהסתפקו.

ויובן, בהקדים את המחלקת בגמ' סנהדרין (פ), כל חזבי מיתות שבתורה, אין ממיתים אותם אלא בעדה ועדים והתראה, ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתה בבית דין. ובחכמים אומרים, אין צריך להתרות בו באיזה מיתה יהרג אם יעבר על האסור, והראה מהמקושש שלא ידעו איזו מיתה הוא חייב ולבסוף הוא נהרג. ורבי יהודה אומר, עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג. ומה שנהרג המקושש אף שלא התרו בו בסוג המיתה, כי היתה זו הוראת שעה.

ולפ"ז, אפשר שאכן התרו במקושש שעל עברה זו מתחייבים מיתה, והניחוהו במשמר משום שלא ידעו באפן זה שלא התרו בו בסוג המיתה, האם הוא יהיה פטור ממיתה כשיטת רבי יהודה או שחייב מיתה כחכמים.

וע"ז השיבם ה' "מות יומת האיש" מפני שההלכה היא בחכמים, ולגבי הספק השני שלא ידעו באיזו מיתה להרגו, השיבם שדינו בסקילה, וזהו שסיים "רגום אתו באבנים".

ורבי יהודה פרש, כי מה שהשיבם ה' "מות יומת האיש" היתה זו הוראת שעה. ולמעשה אם לא הודיעו לאדם באיזה מיתה ימות, הרי הוא פטור ממיתה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

סגלת מצות ציצית

ראשית חכמה

רבי אליהו די ווידאש זצ"ל

סגלת הציצית שתשרה עליו השכינה

ובענין מעלת ציצית פרושו בזהר (ח"א קסג), שהלובש ציצית נעשה תמים, ועליו נאמר (דברים יח יג) 'תמים תהיה' [וכו.].

ועוד במעלת ציצית, שסגלתו למשך השכינה שתדור עמו, כדכתיב ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדוהם, והוא כאלו אמר 'לדרתם', כמו שדרשו בתקונים (תיקון ו' כב:) בענין 'לעשות את השבת לדרתם' (שמות לא טו), עין שם. ועל פן אמרו ז"ל (מנחות מג:) שכל הזהיר במצות ציצית זוכה להקביל פני שכינה. (שער הקדושה פ"ו)

שאנו עושים רצונו הם עושים מלאכתנו, ונמצא שנותנים לנו לחם לאכל, וזהו 'כי לחמנו הם' רצה לומר שהם עושים מלאכות הצריכות ללחם, כדי לאכל בלי עמל.

במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום, יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם

(יד לד)

אוצרות חיים

רבי חיים הכהן הפפורט זצ"ל

יום הכפורים מכפר על כל השנה לפי שיום אחד נחשב כשנה שלמה

שמעתי בשם אא"ז הגאון החריף הגדול מו"ה חיים כהן בפפורט אב"ד דק"ק לבוב זצוק"ל, דלפי לשון המקרא הוי ליה לכתב בהפך 'שנה ליום שנה ליום תשאו את עונתיכם'.

והרץ דהכי פרוש הקרא, יום לשנה זה בדרך תמיה, האף יצא זאת מאת הש"י שעבור יום שחטאו ישאו ענש שנה, הלא הקב"ה מלא רחמים, והאף יצא משפט חמור כזה מלפניו.

ומתרון הקרא, דמשפט זה שיום יהיה נחשב נגד שנה, יהיה טובה גדולה עליכם כל הימים, הניו שכל השנה ישאל חוטאין לפני הקב"ה, ויום אחד בשנה הוא יום הכפורים שישאל עושין תשובה מכפר על כל השנה.

וזה שמסים הקרא יום לשנה תשאו את עונתיכם, רצה לומר שנה המשפט שיום נחשב לשנה יהיה טובתכם לעולם, שיום אחד בשנה הוא יום הכפורים ישא עונתיכם של כל השנה, וכמאמר הכתוב (ויקרא טו ל) 'כי ביום הזה יכפר עליכם' וגו'.

ויניחו אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו: ניאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה (טו לד-לה)

בית האספים

רבי אברהם בן עזרא זצ"ל

הספק של ישראל לגבי המקושש

פרש רש"י, לא היו יודעים באיזו מיתה ימות, אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה. ומעתה יש לשאל, מאחר שהיו יודעים שהמקושש חייב מיתה, לשם מה השיב ה' למשה "מות יומת האיש",

ואתי שפיר דהקדימו תחלה ארץ זבת חלב ודבש היא וזה פריה והודיע כי אין בכל הארץ פזו, אפס כי עז העם וכו', והראה עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוס וכו' ודאי חפצים בארץ פזו ולכבשה שאין פמזה בעולם, רק מפני יראה יושבים סביב ולא פכשו אותה, פן אנחנו לא נוכל מפניהם.

ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפלים ונחיה בעינינו כחנבים וכן היינו בעיניהם (יג)

(ל)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי צ'רמון זצ"ל

ראו המרגלים דמות צורתם בשלמות באישון עינם של הנפילים

בעל החדושים כתב וזה לשונו: ונחיה בעינינו כחנבים, שמעתי עם הקדמת הטבע, שהמסתכל בכת עינו של חברו, רואה צורתו כמין פרוץ קטן כמו במראה קטנה, ולכן כשהמרגלים רואים זה את זה בעיניהם, נראה בכת עין שלהם צורתם כדמות חגב בקטנות, אבל כשרואים בעיני הנפילים היו רואים צורתם בשלמות, לפי שהיו להם עינים גדולות, ונראית צורתם בשלמות כמסתכל במראה גדולה. וזהו וכן היינו בעיניהם רצה לומר 'וכן' כמות שאנו, 'היינו נראים' בעיניהם גדולות כחלונות, עכ"ד ז"ל.

אך בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם (יד ט)

זרע אברהם

רבי אברהם שמו זצ"ל

העושה רצונו של מקום אינו ירא וחרד מבשר נרם

הנה ידוע פי מי שאינו חוטא אינו מפחד, כי פחדו בציון חטאים' כתיב (ישעיה לג יד), אלא הירא את דבר ה' והבוטח בו חסד וסובבנהו. ועוד מעלה יתרה, שבזמן שעושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר (שם סא ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם'.

וזה אמרו אם חפץ בנו ה' ונתנה לנו, ובתנאי כי אך בה' אל תמרדו, וכשלא תמרדו בה' אלא תעשו רצונו ואתם אל תיראו את עם הארץ, כי הבוטח בה' חסד וסובבנהו.

ועוד מעלה יתרה, כי לחמנו הם, פינן

לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶם ב' פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה. (דרושי ציצית, דרוש ז).

וּדְבָר זֶה מוֹעִיל מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּדַחִילוֹ וְרַחֲמֵי וּלְהַעֲלוֹת הַנְּשָׁמָה בְּלִילָה, כִּי מִמְשִׁיב עַל הָאָדָם אֹר מְקִיף [וכו'] וְיֹעִיל מְאֹד לְהִבְאִי לְאָדָם יְרֵאת הַרְוּמָמוֹת, וְיֹעִיל מְאֹד לְפָרְנָסָה, בְּסוּד הַפְּתוּב (תהלים קמה טו) 'עֵינַי כָּל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֵת אֲכָלָם בְּעָתוֹ' [וכו'].

ההסתכלות בנים קטנים בציצית מסגלת ליראת שמים אמיתית

גַּם הַהִסְתַּכְלוֹת בְּצִיצִית מוֹעִיל מְאֹד לְהִמְלֵךְ בֵּין הָעַכְפּוּרִים, וְעַל עוֹבְרֵי דְרָכִים וְלַקְטָנִים יוֹעִיל מְאֹד, כִּי כְּשִׂיחֵי הַקְּטָנִים מִסְתַּכְּלִים בְּצִיצִים וְנוֹהְרִים בָּהּ כְּרְאוּי, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם עֵדוּן מִסֹּף מַבְדִּיל, לֹא יֵאָרַע לָהֶם שׁוּם תִּקְלָה.

כִּי עַל יְדֵי הַמְצוֹת הַשְּׂכִינָה וְהַנְּשָׁמָה פְּרָחִין לְעִילָא, וְעַל יְדֵי הָעֲוֹנוֹת חֲיֹ נַחֲתַת לְתַתָּא, מְכָל שְׂפָן אִם הָעֲוֹנוֹת יִתְרוֹת עַל הַזְּכוּיֹת נֶאֱמָר עֲלֵיו (דניאל ח יב) 'וְתִשְׁלַף אִמַּת אֲרָצָה'. אֲבָל הַקְּטָנִים שְׂאִין לָהֶם עֲוֹנוֹת, וְדַאי יַעֲלוּ מִמְעַלָּה לְמַעַלָּה, וּמֵאֵד צְרִיכִים הַמְלַמְדִים לְזַהֵר בְּזָה, כִּי עַל יְדֵי זֶה הַקְּטָנִים יִזְכּוּ לִירְאָה אֱמִיתִית, וְהַמְלַמְדִים יִהְיוּ בְּרְדַאי בְּנֵי עוֹלָם הַבָּא.

ראית הציצית קדם כתיבת השמות

גַּם הַסּוֹפְרִים צְרִיכִים לְזַהֵר בְּזֶה מְאֹד קֹדֶם כְּתִיבַת שֵׁם הַתּוֹיָה ב"ה וּב"ש, שִׂיִּתְפַּלְלוּ בְּצִיצִית וְיִכּוּנוּ פְּנֵיָ ל. גַּם הַהִסְתַּכְלוֹת פְּנֵיָ ל טוֹב מְאֹד בַּעַת אַמִּירַת הַקְּטָרֶת בְּכָל תַּבָּה וְתַבָּה, וְטוֹבִים מְאֹד לְתַשׁוּבָה.

גַּם מוֹעִיל מְאֹד לְגִדּוּל בָּנִים, בְּסוּד (ירמיה ב לד) 'גַּם בְּכַנְפֶיךָ נִמְצְאוּ דָם נִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים', עַל שְׂאִינָם וְהִירִים בְּמַצּוֹת צִיצִית כְּרְאוּי. וְכָל מִי שִׂוָּדַע דְּבָר זֶה בְּצִיצִית וְאִינָה מְקֻיָּמָה, עוֹבֵר בְּכָל רְגַע עַל מַצּוֹת עֲשֵׂה 'וְרְאִיתָם אֹתוֹ', וְעֲלֵיו נֶאֱמָר (דברים כח טז) 'אִם לֹא תִשָּׁמֵר לִירְאָה'.

קהלת יעקב - מכתב הספמה

רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל - המהרש"ם

מחיקת רשם החטא

אֲצִיגָה נָא מֵה שִׁשְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אִישׁ קְדוֹשׁ מְגִדּוּלֵי תַלְמִידֵי הַבַּעַשׁ"ט זצ"ל, כִּי אִם אֲמַנֵּם חָטָא אָדָם נְרָשָׁם בְּמַצְחוֹ, וְהַכְרַת פְּנֵיו עָנְתָה בּוֹ, בְּכָל זֹאת אִם מִתְעַשֵּׂף בְּצִיצִית, הַטְּלִית יִפְרֵשׁ כְּנָפָיו וְלֹא נִכֵּר שׁוּם רָשָׁם שֶׁל חָטָא. וּבְזֶה פִּרְשׁ מֵה שִׁכְתוּב

לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶם ב' פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה. (דרושי ציצית, דרוש ז).

יסוד יוסף

רבי יוסף ב"ר יהודה יידל זצ"ל

הארת חלק הנפש של האדם

כְּתִיב (משלי כ כז) 'נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם', וְדָרַשׁ בְּזֵהָר מִשְׁפָּטִים (דף צט: ט) כִּי 'נֵר' הֵינוּ [ראשי תבות] נְשָׁמָה רוּחַ, דְּאֵנּוּן מֵאִירִין פְּחָדָא, וְנִשְׁמָה אִינָה קִדְיָשָׁא יִתְרָה מִן חֻלְקֵי הַרוּחַ, עַל כֵּן הִיא מִתְעַשֶּׂפֶת בְּרוּחַ, דּוֹגְמַת מְלַבּוּשׁ.

וַיֵּשׁ עוֹד חֻלְק אֶחָד בְּהָאָדָם, וְהוּא בְּחִינַת הַנְּפֵשׁ, וְהִיא לְמִטָּה מִחֻלְק הַרוּחַ, כִּי הַנְּשָׁמָה שְׂרוּיָה בְּמִחַ בְּמִקּוֹם הַנְּחַת תַּפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ, וְהַרוּחַ בְּלֵב כְּנֶגֶד תַּפְּלִין שֶׁל יָד שֶׁבִיד הַשְּׂמַאלִית, וְהַנְּפֵשׁ בְּכַבֵּד, שֵׁיֵשׁ בּוֹ רְבוֹ דָם.

וּכְנֶגֶד חֻלְק הַנְּפֵשׁ נֵתֵן לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּרוּךְ הוּא מְצוֹת צִיצִית, כְּדֵי שְׂתַתְּיָה כָּל מַצְוָה מֵגוֹ מְצוֹת הַנּוֹזְכָרִים, מֵאִירִים לְכָל חֻלְק מֵגוֹ חֻלְקִים שֶׁל נִפְשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה הַנּוֹזְכָרִים. (פרק נז)

לקוטי מהר"ם טיק

ב"ש רבי יוסף מטאמטוב זצ"ל

שמירת הציצית מחטא ועון דוקא כשיש ל"ב חוטים

שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁם הַצַּדִּיק הָרַב יוֹסֵף מִטְּאִמְטוּב זל"ה, שֶׁהֵינָה מְפָרֵשׁ עַל פִּי דְאִיתָא בְּמִנְחוֹת (מד). מַעֲשֵׂה שְׂהֵינָה בְּאֶחָד שְׂהֵיו הַצִּיצִית חוֹבְטִין עַל פְּנָיו וְהַצִּיָּלוֹ אוֹתוֹ מִן זְנוּת. וְהֵינָה בְּהַצִּיצִית יֵשׁ ל"ב חוֹטִים, וְכַשֶּׁהַצִּיצִית שְׁלָמִים כְּכָל הַל"ב חוֹטִים מְסֻגְלִים הֵם לְשִׁמּוֹר אֵת הָאָדָם מִן הָעַבְרָה.

זֶה דְּפָרֵשׁ רַש"י (דברים כא יא) 'לֹא דְבַרְהָ תוֹרָה', הֵינוּ אִם נִפְסַק הַחוֹטִין מִהַצִּיצִית וְלִיכָא רַק ל"א חוֹטִים בְּהַצִּיצִית, 'דְּבַרְהָ תוֹרָה' גַּם כֵּן דְּכַשֵּׁר. 'אֵלֶּא' - כְּשֵׁהֵן שְׁלָמִים וְיֵשׁ ל"ב חוֹטִים (כְּמִנְיָן אֲל"א), 'כְּנֶגֶד יַצֵּר הָרַע' לְשִׁמּוֹרוֹ וְלְהַצִּיָּלוֹ מִהָעַבְרוֹת, כִּי 'אֵלֶּא' בְּגִמְטְרִיא ל"ב. (פ"ר כי תצא)

כתב ישר

רבי שמואל אוסטריי זצ"ל

סגלת ראית הציצית ליראת שמים ופרנסה

כְּתִיב הָאֵר"י וַיִּלְשָׁצְרֵךְ בְּכָל רְגַע לְהִסְתַּפֵּל בְּצִיצִית בְּאִפְן זֶה, הֵינוּ שִׂיִּתְקַח הָאֵרְבַּע

שני לוחות הנבית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

אחיזת כנף הציצית מכטלת את הכעס

נֶאֱמָר אֹמֵר, גַּם כֵּן טוֹב שִׁיעֲשֵׂה פְּעִלָּה הַמְכַבְּלוֹ מִהַכַּעַס, דְּהֵינוּ שְׂיִאֲחַז בְּכַנְף בְּגָדוֹ, עִם הַצִּיצִית שְׂחִלּוּיָה בְּכַנְף, כִּי 'כְּנָף' כְּמִנְיָן 'כַּעַס', וְהַכּוֹעֵס נִכְנַס אֶל זֶר בְּלַבּוֹ, וְצִיצִית גּוֹרֵם לְהִשְׁרָאת הַשְּׂכִינָה, כְּדְכַתִּיב וְהִזָּה לָכֵם לְצִיצַת וְרְאִיתֶם אֹתוֹ. (מס' יומא, דרך חיים תוכחת מוסר)

מעשה רוקח

רבי אלעזר רוקח זצ"ל

מצלת מעון אף על פי שאין לנו תכלת

וְנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעְתִּי דְּוֹדַי עֲכֹשׁוּ שְׂאִין לָנוּ תַּכְלֵת, מִי שְׂמַקְּיִם מְצוֹת לְכֵן כְּרְאוּי הַמְצָוָה מַצְלַת אוֹתוֹ מִן הַחָטָא, אֲבָל בְּזִמְן שְׂהֵינָה תַּכְלֵת לֹא הֵינָה הַמְצָוָה מַצְלַת אוֹתוֹ אִם לֹא הֵינָה מְקַיִם הַמְצָוָה כְּאֲשֶׁר הִיא, בְּלִבְנֵי וְתַכְלֵת.

ספר הגן

רבי יצחק ב"ר אליעזר זצ"ל

נעשה בן להקב"ה

וּכְשִׂיאֹמֵר 'וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצַת' יָקַח בְּיָדוֹ ב' צִיצִית שֶׁל יָמִין וּיְנַשְׁקֵם, כִּי כָּל צִיצִית הִיא שְׂמוֹנָה חוֹטִין וְחַמְשָׁה קְשָׁרִים מִנְיָן 'אַחַד', וּב' צִיצִית הֵם שְׁתֵּי פְּעָמִים 'אַחַד', מִנְיָן הַתּוֹיָה בְּרוּךְ הוּא.

וְאַחַר כֵּף כְּשִׂיאֹמֵר 'עַל כַּנְפֵי בְּגִדֵיהֶם' יָקַח הַשְּׂתִימִים שֶׁל שְׂמַאל וּיְנַשְׁקֵם, שֶׁהֵם גַּם כֵּן מִנְיָן כ"ו כְּשֵׁם הַתּוֹיָה, וְשְׁנֵי פְּעָמִים כ"ו עוֹלָה 'בֵּין', וְאִם הָאָדָם עוֹשֵׂה כֵּן נַעֲשֵׂה בֵּן לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּכְשִׂיאֹמֵר 'הַכְּנָף פְּתִילֵי וְכוּ' יָקַח אֵת כָּל הָאֲרָבָעָה צִיצִיּוֹת בְּיָדוֹ וּיְנַשְׁקֵם בְּיַחַד, וּיְכוּן לְשְׁנֵי פְּעָמִים 'בֵּין', הוּא ק"ד.

שיעור הפנויות

רבי חיים וויטאל זצ"ל

תועלת גדולה לנשמה שלא יבוא חטא לידו

וְדַע, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְהִסְתַּפֵּל בְּצִיצִיּוֹת בְּכָל שְׁעָה וְרִגַע, כְּמוֹ שְׂאֹמֵר הַכְּתוּב 'וְרְאִיתָם אֹתוֹ', וְהוּא תוֹעֵלַת גְּדוּל לְנִשְׁמָה שֶׁלֹּא יוֹדְמֵן חָטָא לִידוֹ אִם יִזְהַר בְּכֹה, וְגַם יִשְׁיַג תוֹעֵלַת גְּדוּל [וכו'] וְדַע כִּי צָרִיךְ

שמירת הלשון

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

הכנעת כח היצר הרע

והנה מפשטות הכתוב משמע, דראית הציצית תועלת היא להזדרז במצות ה' ולא לתור אחר עיניו. ואם כן מה נכון הוא לראות אותם כמה פעמים ביום, ובפרט בעת שעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על לבו, או איזה פעם, טוב מאד להסתכל אז בציצית ואז יפקע היצר. (ח"ב, חתימת הספר פ"ג)

זוכה לכתר תורה, פי והיה לכם לציצית גימטריא 'כתר', דהינו כתר תורה. (מערכת ז)

בן יהודע

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

הציצית מסגלת לבנים

כי ידוע דמצות ציצית מסגלת לבנים, לכן ד' כנפות הם, ובכל כנף יש כ"ו קשרים, שהם מספר 'בן'. (כ"ב קיט. ד"ה מתוך)

בספרי ורש"י פנשת דברים (א י) 'וידעים לשבטיכם' שאמר משה רבנו ע"ה אם בא לפני מעשה בטליתו אינני מכיר בו, ודפח"ח.

אבות הראש - נפש היפה

רבי חמייס נסים יצחק פאלאני זצ"ל

זוכה לכתר תורה

וראה זה הנמצא כתוב בספר מאתרוני זמננו, כי הזהיר במצות ציצית

מעשי צדיקים

השמש, התבונן בה ואמר, "מצאתי את החסרון, לא הפרשת חלה מהעסה פדיו".

הודה האיש לדברי הרבי שנאמרו ברוח הקדש גלויה, שב לביתו והחל להקפיד על הפרשת חלה פדיו, מאז היו עוגיותיו מצלחות וטעימות להפליא. (תפארת ישראל)

בעת שנוזק הרה"ק הבית ישראל זיע"א להציע לאחד מאורחיו מאכל נוסף משום ספק ברכות, דהינו שיפטר בברכה זו מין אכל אחר שנסתפק אם לברך עליו, היה מקדים ומסבר את אָזְנו.

"אין לך משג מה טוב חלקך, שנוזמן לך עכשו לאכל מה כדי לברך ברכה במקום לברך כדי לאכל. הלא לפנים היו יהודים עובדי השם שכל אכילותיהם היו רק לצרף הברכה, אכלו כדי שיצטרכו לברך את ה'".

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד (יד ז)

יחס החבה לארץ הקדש התבטא בחצר הקדש חנוטשין בכמה וכמה ענינים, הרבי הראשון בפולגיה שהתחיל להזדקק לתשמישי קדשה המיבאים מארץ ישראל, היה הרה"ק רבי חיים שמואל מחנוטשין זיע"א.

נוהג היה להדר כי את היין לקדוש ולהבדלה, שמן זית לחנכה, חטה למצה שמונה, אתרוג לסכות, וגם טלית ותפלין, היה מזמין מאת אחינו בארץ הקדש.

היתה בלבו תשוקה עזה לעלות לארץ ישראל, בשטר ארוסין של בניו ויוצאי חלציו נהג לכתב את הנסח של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, החתנה תהיה איה למזל טוב בירושלים עיר הקדש, אם חס וחלילה משיח צדקנו לא יבוא בזאת השנה, תהיה החתנה בחנוטשין.

אחר שנפלה דלקה בביתו וחסידיו עמדו להקים עבורו בית חדש, אמר הרבי לנכדיו שהיו נזכחים באותו מעמד, "ילדים, נעלה לארץ ישראל, הכי מתר להוציא כספים לבנו בתים בארץ העמים".

וכאשר חזר בן בתו רבי ישעיהו שפירא זצ"ל מארץ ישראל לפולין אמר לו, "מקנא אני בך שהיית בארץ ישראל, אבל אינני מקנא בך שיצאת ממנה, אף אפטר לירד מהארץ לגולה". (בלבת אט)

והיה אם מעיני העדה נעשתה לסגנה (טו כד)

ספר החסיד הנודע ר' אליעזר ננס ז"ל כי בשבת חל המועד סכות תרפ"ז בשעה שתיים אחר הצהריים, הלך עם חברו לישיבה ר' מרדכי אליעזר לאפאטובסק לבקר את רבי יוסף רויזין זצ"ל, הגאון מראגטשוב ולימים רבה של דווינסק, שהתגורר אז בלנינגרד.

נכדו של הרב פתח בפניהם את הדלת והראה להם את חדרו של הרב, דפקו בדלתו, והגאון פתח להם ושאל בחפזה כדרכו, "מה תשאלו", תוך כדי כף השתנה קולו ואמר בחבה, "תמימים, הפנסו".

הדבר הראשון ששאלם היה היכן יש להם סכה לאכל בה, השיבוהו כי הם אוכלים בסכתו של ר' שמואל גימאטין, "גוואלד", קרא הרגאטשובי, "אם כף אתם הולכים חמש קילומטר בבקר למקוה, אחר כך חמש קילומטר לרבי, ואחר כך דרוך ארפה לספה, הרי זה סתירה לענג שבת, מדוע אינכם באים לאכל בסכתי.

ובכלל, ההולך לקבל פני רבו פטור מן הסכה, אלא דהתם מירי בהולך לשמע דברי תורה, אם לשמע פשוטו, הרי שמעתם, אף אם לשמע להבין, כלום

דורש היה כמין חמר את הפתוב והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה", אפלו כאשר נזקקים בהכרח לענינים גשמיים, ללחם הארץ, גם אז יש לכוון אל הרוחניות, 'תרימו תרומה לד'. (פאר ישראל)

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גבן בן תרימו אתה (טו ט)

יהודי שהתהלך זמן ממשך מחסר פרנסה בעוד עולליו שואלים לחם, גמר בדעתו לשלח יד במלאכת האפיה, למד את המלאכה זמן ממשך, אחר רכש תנור וציוד יקר, והחל אופה עוגות.

לאכזבתו הרבה, בכל עת שהיה רודה את העוגות מן התנור הן היו נשברות ומתפוררות, הלך וחקר אצל האופים על תהליך האפיה וכמות החמרים, אף לא מצא כל דפי, בדרכו לביתו החליט להכנס אל הרה"ק התפארת שמואל מאלכסנדר זיע"א, ולשאל בעצתו.

משפפר לרבי על התופעה המפלאה, שאל הרבי, "כלום יש בידך מהעוגות", הרבי נטל עוגה מפוררת והציגה כנגד

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' (טו יט)

הבנתם, אם כך חייבים אתם בספק ובואו אלי."

אחר התענינו בפרנסתם, משנוכח שהיא מצויה להם בצמצום, שאל מאין לקחו כסף לנסיעה ארצה כזו ללנינגרד, והשיבוהו שלקחו הלוואה לשם כך, התפעל הגאון ואמר, "בזאת רואים את הכח של הרה"ק הר"ט **נ מליובאוויטש** זיע"א ביסוד תומכי תמימים, שגדל בה יהודים בעלי מסירות נפש.

אחר שאל שוב, "אם יש לכם מסירות נפש עבור נסיעה לרבי, האם יש לכם גם השגה ברבי שעבור זה אתם מוסרים נפשכם", ענה רבי אליעזר, "מהשאלה נשמע שלגאון יש השגה זו, אולי אם כך יואיל לבארה להם."

"השגה במדרגות הרבי, זה דבר שאי אפשר", השיב הרוגאטשובי, "הרי הוא צדיק הדור ומנהיגו, אף בפרט אחד יכולים להשיג, והוא שכל ערב סוקר הרבי את העולם כלו, ואם רואה שבקצוץ ארץ נמצא אברך במצוקה גשמית, פונה בתביעה אל הרבוננו של עולם שיוירד ממנו את דאגותיו הגשמיות, ואזי 'ובחננוני נא' אם לא יפעל גדולות ברוחניות, לכן נקרא הצדיק 'עיני העדה', על שום ראיתו את כל עניני עדתו".

מספר שנים המשיך החסיד ר' אליעזר ננס לפעל בלב הישימון של רוסיה הקומוניסטית למען הפצת תורה ויהדות, עקב כך הוא נאסר וישב כעשירים שנה בבתי הסהר במחנות העבודה ובסיביר, בהן נתון היה עשרות פעמים בסכנת חיים מיידית, הרחק מהרבי אליו היה קשור בכל מאדו.

לאחר שהשתחרר מגלות סיביר והגיע הזמן שיכול היה לצאת לארצות הברית לבוא ולראות את פני קדשו של הרבי, המתין רבי אליעזר בהתרגשות מרבה בתור ליחידות, אל הרה"ק **רבי מנחם מנדל מליובאוויטש** זיע"א.

לפניו המתין יהודי שחזות פניו העידה שאין הוא בין המקורבים, ללא חתימת זקו, וגם הכפה נראתה יותר לצרף כבוד האכסניה. היהודי נכנס, ור' לייזר ננס הרגיש פיק ברבים, עוד מספר דקות יזכה למוש הצפיה רבת השנים, אף הדקות מתארכות, והיהודי שהיה אצל

הרבי ארבעים דקות תמימות ורק אחר כך נכנס ר' אליעזר ננס ליחידות.

אחר מספר דקות הוא חש שהיחידות הסתיימה, ואז פנה אל הרבי בשאלה, "האיש שלפניי שהיה כל כך הרבה זמן בפנים, ואלו אני שהמתנתי בסיביר עשרים שנה, זוכה ליחידות כל כך קצרה", ענה לו הרבי קצרות, "הוא היה צריך את זה כדי להתרומם". (מגדל עז, בחכמה בונה ביתה)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועטו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורתם (טו לח)

ספר הרה"ק **רבי יעקב ישראל טווערסקי מהורניסטייפול** זיע"א, בקנייב

שבאוקראינה היה יהודי שהתבולל ושבק תורה ומצוות לגמרי, מאחר וכלל לא ידעו בו שהוא יהודי, התמנה למנהל בנק, תפקיד שלא היו נותנים לאיש יהודי.

בעת שהלך האיש לשחות בים, הבחינו השוהים על החוף בגופה שנופלה מהים ולא נתן היה לזהותה, פריט אחד נותר על הגופה, הטלית קטן שאותה לבש הנפטר, על פיה זהו בטובע כי יהודי הוא, והוא הובא לקבר ישראל.

מחשבה מפחידה חלפה בלב המתבולל, הגם שעזבתי תורה ומצוות כדי לעלות בסלם הפרנסה והחשיבות, זה שיר רק בהאי עלמא, לאחר מיתתי בודאי הנני רוצה להקבר כיהודי, אף איך יכירו בי שאני יהודי.

מאותו היום החל מנהל הבנק ללבש טלית קטן תחת בגדיו, במשך הימים התחוללה מהפכה בקרבו והתחיל לקבל על עצמו עוד מצוות, עד שעזב מקומו בבנק וחזר לגמרי לתורה ולמצוות. סים הרבי מהורניסטייפול ואמר, "ראו כי לעולם אין להתיאש מנשמת יהודי". (מלכות שלמה)

ועטו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורתם ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת (טו לח)

שח רבי חיים יצחק פופקא זצ"ל, תלמיד מבהק ומשמש בקדש של **החפץ חיים** זצ"ל. בשנות למודיו הארכות בראדיו,

קרא לו החפץ חיים לפני שהתעטף בטליתו ואמר, "בוא ואראך איך סדר ההתעטפות בטלית, אם אי פעם ישאלוך כיצד מתעטפים, תוכל להראות ולומר שכך ראית אותי מתעטף".

נצר הבחור את הדברים בלבו מבלי שיגיע ויבין את כונת רבו בזה, אף כמובן הסתפל כפי שנוצטוה וצפו הדברים בלבו לזמנים יבואו. לאחר שנים רבות, כשבקר הרב פופקא אצל החזון איש זצ"ל, פנה אליו החזון איש ואמר, "שמעתי עליך כי היית תלמידו של החפץ חיים, האם אתה יכול להראות לי כיצד היה החפץ חיים מתעטף בטלית". (מאיר עיני ישראל חלק ד)

וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לט)

קדוש ומבדל היה הרה"ק **השפתי צדיק** זיע"א מנעוריו, עת היה מתהלך ברחוב בלויית משמש, היה עוצם עיניו, לבל יתקלו חלילה במראה שאינו מהגון. ובלקתו בגפו, היה משפיל עיניו מטה, ומכסה אותן בידי הקדושות.

יש והיה מכסה עיניו במטפחת, ושני אנשים הובילוהו. מנהגו זה לא שנה, גם ברבות השנים והוא כבר בא בימים, לעתים הלכו לפניו "מוחצה" מאנשי שלומו.

להגל שמחת שבע ברכות לנכדו, שבת הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א בטשנסטחוב ודודו השפתי צדיק שהתגורר בעיר, הזמן אף הוא להשתתף בסעודה. לרבי האמרי אמת נודע על מנהגו, שבלקתו בדרך אינו מביט מעבר לדלת אמותיו, ומשמשו מלוהו ומובילו אל ביתו, והוא עמד על כך שברצונו ללוות את אורחו הדגול אל ביתו ככלות הסעודה.

נסו המקורבים להניאו מן, בטענה כי אין זה מכבוד הרבי, מה גם שהשפתי צדיק עצמו אינו מעגנו במשמש כזה, אף כל השדולים לא הועילו, כתם הסעודה אחז הרבי האמרי אמת ביד השפתי צדיק, ולוהו אחר כבוד עד ביתו. (תולדות השפתי צדיק)

פרשת שלח

שמירת הלשון

רגילים היו בני העיר אפטא לתפוס שעה קלה של מנוחה לאחר צאתם מבית המרחץ העירוני. אם בחדרים הפנימיים של בית המרחץ היו אדי החום כמעט ומחניקים את הנמצאים בהם, בפרט בחדרי הזיעה וסמוך לבור המקווה הרוחח, הרי שבחדרים החיצוניים הייתה הרוח נושבת מבעד לחלונות הפתוחים בה ומרעננת את נפשם של המתרחצים.

אחרי שסיימו האנשים את מלאכתם על הצד היותר טוב, בייחוד בערבי שבתות וימים טובים, ולאחר שהיו יורדים וטובלים במקווה הטהרה, עולים ומסתפגים, היו משיבים את נפשם בכוסות שתייה צוננת שהיה מוזג להם האחראי ואף טועמים מעט ממני תרגימא שהגיש להם, תמורת מטבעות קטנות וגדולות שניתנו לו כמזבן.

כדרך של בריות היו יושבים האנשים כשדעתם נוחה עליהם ומדברים זה עם זה במילי דעלמא. בעלי אומנות שבהם היו משוחחים בעניין אומנותם כהנה וכהנה, ואילו סוחרים שבהם עסקו בנידון מסחרם. אירע ואדם מסוים חזר ממסע לעיר רחוקה, היה האישי יכול במשך שבועות ארוכות לספר נפלאות רבות ועצומות ככל אשר ראו עיניו בעולם הגדול, ואלו היו בבחינת 'עדויות שאי אתה יכול להזימן', שכן אנשי אפטא לא היו יכולים להכחיש או לאשר את סיפוריו, שכן רובם ככולם מעולם לא יצאו את אפטא וגלילותיה, ומנין להם לדעת את הנעשה מעבר לים הגדול.

חביב היה באופן מיוחד על היושבים לעסוק בסיפורי מדינאות עולמית, הוא הקרוי בלשון העם 'פוליטיק'. לא שבקיאם וידענים היו במקצוע, אלא שעניין זה יש בו כדי לפלפל ולסלסל בהשערות שונות ובתחזיות כאלה ואחרות. יושב לו היהודי לאחר צאתו מהמרחץ ומעלה את מיטב הגיונו מאשר נראה לו שכן היה צריך לעשות או כך ייעשה, והסובבים אותו פעמים ומסכימים ומקבלים דבריו, ופעמים שמתווכחים עימו. היה זה באחד מערבי השבתות, בשעת צהריים בערך, כשהחדר החיצון היה מלא וגדוש ברבים מטובי העיר, בעלי בתים המשתכרים בכבוד ופרנסתם מצויה בהרחבה, יחד עם עסקנים ובעלי מרץ, כשהם הושלך לפתע בחדר והכל השתקו ביראת הכבוד. אל החדר נכנס רבה הנודע של העיר, הרה"ק רבי אברהם

יהושע העשיל מאפטא זיע"א, הוא אשר נודע לתהילה בקרב ישראל כבעל 'אוהב ישראל'.

לא הייתה דרכו של האוהב ישראל להגיע לחדר זה. אף כשהיה הולך לבית מרחץ זה היה בא בשעות שאין בני העיר מצויים שם, ובוודאי שלא היה מכלה את זמנו בישיבה זו של חדר החיצון. והנה מלבד ההפתעה הגדולה שהייתה לציבור הנאספים בראותם את האוהב ישראל מופיע שם בהדרת גאווה, הוכפלה ההפתעה עשרת מונים כשהאוהב ישראל סימן לנוכחים כי ברצונו לשוחח עימם.

כמובן שהכל תלו עיניים מעריצות באוהב ישראל וכיבדוהו לשאת את דבריו. היה זה מעמד משונה ולא רגיל בעליל, שכן את נועם אמרותיו, אמרות ה' אמרות טהורות, של האוהב ישראל, היו בני העיר שומעים בזמן עריכת השולחנות שהיה עורך לפני השם, בלילי שבתות וימים טובים ובזמן סעודה שלישית ומלוה מלכה. כיוצא בזה היה יכול האוהב ישראל לשאת מדברותיו לפני הקהל בעמדו סמוך לארון הקודש, והנה כאן עומד האוהב ישראל לפני אנשים, שחלקם לא היו לבושים במלבוש עליון, ופותח בדברים יוקדים.

בתחילת דבריו התנצל האוהב ישראל על כך שהגיע לפניהם בזמן כזה, של ערב שבת, ובמקום כזה, אשר בו ינוחו יגיעי כוח, להטריד את מנוחתם, אלא שההכרח לא יגונה מאחר ומדובר במצוה בשעתה שאין לדחותה ואפילו לא רגע אחד, כי מעשה שהיה כך היה: הלא תדעו שבעירנו יש אברך אחד מצויין ובר אוריין, היושב על התורה ועל העבודה בהתמדה נפלאה, שזכה להקים את ביתו לפני זמן מה, והוא עמל בתורה מתוך הדחק.

והנה בעוד אותו אברך מבקש לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של שלטונות הצבא שאינם יודעים רחם ואכזריותם מרקיעה לשמי מרום, שהיות שהגיע לגיל גיוס, ולמרות ההשתדלויות הרבות שעשה כדי להסיר מעליו עול מלכות ועול דרך ארץ לא עלתה בידו להיפטר מעונשם שלהם, הגיעו לביתו מקודם קלגסי הצבא ולקחו אותו עימם אל בית השלטון המקומי, על דעת להעבירו בקרוב אל קסרקטיני הצבא.

קול זעקת האברך ואשתו הגיע אלי להושיע אותם בעת צרתם אשר להם צר. אובדי עצות הם מול הכוחות הגדולים מהם, ואינם יודעים מה עליהם לעשות כדי להצילו מגזירה קשה ומרה זו שמלבד הסכנה הגשמית שיש

בה, הרי שסכנתו הרוחנית גדולה ועצומה, שכנודע אין בן ישראל מסוגל לשמור על מצוות התורה בתוככי מחנות הצבא ותחת ידם הקשה של המפקדים שכל רצונם הוא לעקור את הכל.

פניתי איפוא במהירות רבה, ממשיך האוהב ישראל ומספר ליושבי בית המרחץ, אל מפקד הצבא העירוני וביקשתי ממנו ברחמים ובתחנונים שיואיל נא לשחרר את האברך האומלל, שבלאו הכי אינו מסוגל לעבודת הצבא כלל, אלא שהמפקד הקשיח את ליבו והשיבני שלא אעלה כזאת על מחשבתי, כי מצווה ועומד הוא מאת ראשי הצבא לגייס את האברך הזה, וסכנה גדולה צפויה לו אם יעז לשחררו.

כיון שכן, גילה להם האוהב ישראל, עברתי לעסוק עמו ב'חכמת הקבלה' הידועה שניתנה להם ולאשר כמותם. העצתי לשקול על ידו אלף רובלים טבין ותקילין עוברים לסוחר, כדי שיסכים להצהיר כי אברך זה הוא חולה מסוכן שאין לצבא כל תועלת עבורו, ואך למותר הוא לגייסו ותיכף לשחררו. עיניו של המפקד נצצו בעוז לשמע הבטחה זו, והוא תקע לידי כף שאם אגיש לו סכום זה של אלף רובלים עד כניסת השבת, הרי שבצאתי יצטרף עמי האברך גם הוא חזרה לביתו.

פניתי לראות מאין יבוא עזרי בהשגת סכום כסף גדול זה. ידעתי כי אביו של האברך, וכן חמיו אבי אשתו, הם עניים מרודים. בעלי מלאכות זעירות אשר בקושי מוצאים את פרנסתם הדלה להחיות את בני ביתם, ומנין להם סכום גדול ומופרז זה כדי להעבירו כשוחד למפקד. התחלתי איפוא להסתובב על בתי נדיבי עם, בעלי היכולת שבעירנו, אלא שבכל בית השיבו לי כי בעל הבית מצוי כעת בבית המרחץ.

החלטתי איפוא כי אם זהו המצב, הרי שאף אני אשים את פעמי לבית המרחץ ושם אעורר את לב הנמצאים שם למצוה גדולה ונשגבה זו של פדיון שבויים, להציל את האברך החשוב מצו הגיוס הנורא האורב לו, כדמו ודם זרעיותיו תלוי בזה.

תוך כדי דיבורו, פרץ האוהב ישראל בבכי עז לרוב רחמיו על אותו אברך. באותה שעה היו כאלה שנזכרו בדברות קדשו של האוהב ישראל עצמו בחשיבות מצוה זו של אהבת ישראל, וכפי שהובא בספרו הקדוש (פרשת חיי שרה): **ועל ידי זה רצון הצדיק הוא ותשוקתו תמיד שיהא לכל זרע ישראל שפע ברכות וכל טוב, ולא יא להכנסת ישראל**

הן בכלל הן בפרט שום איזה צער, וחסרון איזה דבר טוב ח"ו. מכמה טעמים. א'. מחמת שהוא מצות עשה לאהוב את כל אחד ואחד מישראל. ועוד שאהבת ישראל נקשרת עם אהבת השי"ת ושניהם הם אחד, כי מי שאוהב את השי"ת אוהב גם כן את ישראל עמו.

הכי נקרא שמו לדורו 'אוהב ישראל' אלא בשל מידת האהבת ישראל המיוחדת שהייתה בו. וכפי שכתב הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זיע"א בהקדמתו לספר 'אוהב ישראל': וקראתיו בשם 'אוהב ישראל', יען כי הוי מרגלי בפומי דרב, אשר במידה זאת יוכל להתפארה אפילו לפני בית דין של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלך ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיצינו על בנין הנפש שלו שום שבח רק 'אוהב ישראל', וכן רשם. ולסימנא 'אוהב ישראל' ראשי תיבות: 'א', כמו ראשי תיבות של 'אברהם יהושע'.

לאחר שנרגע האוהב ישראל מבכיו הסוער, הוא ביקש מכל הנוכחים, שבינתיים הצטרפו אליהם עוד כהנה וכהנה מאלו שסיימו את שהייתם בבית המרחץ, לפתוח את ידם ברוח גדיבה ובסבר פנים יפות לתרום עבור הצלת האברך.

הנוכחים שהיו מזועזעים הן מעצם הסיפור הנורא על האברך והן מבכיותו הנרגשת של האוהב ישראל, הנהנו בראשיהם לאות הסכמה. אכן הם לא מגיעים עם צרורות כספיהם לבית המרחץ, מחשש אינשי דלא מעלי שלא יעמדו בנסיון ויקחו ממון בקניין משיכה, אבל הנה הם הולכים כעת לעבר ביתם, שם הם מחזיקים את כספם, ותיכף ומיד יביאו את נדבם אל האוהב ישראל.

אלא שלפתע, נשמעה לחישה ארסית של אחד מהיושבים, איש שלא שלט על פיו ונתן דרור לחרצובות לשונו, באומרו בגסות רוח אופיינית: אין אני מסוגל להבין מה הרב מוסר את נפשו כל כך עבור אותו אברך, שמן הסתם יש כמותו עוד כהנה וכהנה?! וכי מה עירינו המעטירה 'אפטא' תהא חסרה אילו אברך זה לא יהא בה?!

לחישה זו שבכוונה תחילה נאמרה בקול שיגיע לא בלבד לאזניהם של שאר היושבים אלא גם לאזניו של האוהב ישראל הרסה במחי יד את כל מפעלו של האוהב ישראל. האווירה הרצינית שהייתה לאחר דברי האוהב ישראל הפכה לקלילה יותר ולחסרת מחויבות, חיוכים עלו על שפתי הנוכחים לשמע שאלה רטורית זו, והיות וכל אדם בהול על ממונו, הרי ששאלה זו, שהייתה בבחינה 'ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות', גרמה לאנשים למחשבה שנייה: שמא יש צדק בדבריו, ומה לנו ולצרה

הזאת, לפזר את ממונו על אברך שכלום לא תחסר עירינו אילו הוא לא יהיה בה.

נתכרכמו פניו של האוהב ישראל והוא פנה לשוב אל ביתו, תוך תקווה וציפיה שהשומעים יתעשתו ויבינו כי חובת השעה היא לבוא לעזרתו בהצלת האברך.

אדהכי והכי, אותו חכם בעיניו שהשמיע את הרעיון האווילי, נכנס חזרה אל בית המרחץ כדי לסדר את ענייניו: להתלבש במלבושו העליון ולקחת עימו את צרור בגדיו וכלי הרחצה. חיוך מטופש היה מרוח על שפתיו, והוא חזר שוב ושוב על רעיון זה שהשמיע, כאומר לאחרים: אל תמהרו לכלות את כספכם על דבר שהוא חסר תועלת.

דעתו של האיש מפוזרת הייתה עליו בלכתו מעדנות מבית המרחץ אל עבר ביתו. מרצה היה מעצמו על ה'הברקה' אותה השמיע, ומחשבותיו הוליכו אותו למחוזות אחרים. כך שהוא לא שם על לבו להבחין בכל הקורה סביבו. רגליו היו מוליכות אותו בדרך זו אותה הלך מאות פעמים במשך השנים, כשעיניו עצומות למחצה, והוא אינו רואה כי שור בר ענק ואימתני מגיח מהיערות העוטפות את אפטא ומתקרב לעברו במהירות.

צרור הבד האדום בו החזיק את בגדיו עורר את חמתו של השור המסוכן והוא החל לנגוח בפראות רבה את האיש. פעם אחר פעם נגח השור באיש ובצרורו האדום, עד שהצרור נקרע לחלוטין.

עוברי אורח שראו את המחזה המזעזע לא היה לאל ידם להושיע, עד שאדם אחד, חמוש בגרזן גדול, שם נפשו בכפו והצליח להרחיק את השור מהאיש, שנותר שרוע על הכביש.

השור נשף נהימות עצבניות ורץ חזרה אל היער. הכל ראו כי דקותיו של האיש ספורות וכי עוד מעט והוא משיב את נשמתו לבוראה. נמנו וגמרו כי יוליכו אותו אל ביתו, השכיבוהו על מיטה מאולתרת העשויה מקרשים שנמצאו במקום והביאוהו במהירות לביתו.

בני הבית המפוחדים למראה ראש משפחתם השוכב מפרפר, וכפסע בינו לבין מותו, בקושי הצליחו להטות אוזן לאדם אחד שנכנס אל ביתם וביקש לדבר איתם בדחיפות: חיי אביכם תלויים בזה. האיש פתח וסיפר לבני המשפחה ככל אשר אירע לפני שעה קלה בבית המרחץ, ועל כך שרבה של העיר, האוהב ישראל, ביקש את עזרת נדיבי העם לעמוד לימין אביון ולהצילו משופטי נפשו המבקשים לגייסו, ואילו אביכם התחכם כנגדו וקירר את האמבטיה, תרתי משמע. בדבריו קלי הדעת הוא צינן את יחסם של הנוכחים למקרה הטראגי, עד לכשלון המגבית.

סיים האיש ונתן עצה טובה לבני משפחתו של הפצוע: רגליים לדבר וידיים מוכיחות כי זלזול זה של אביכם הביאה לו מכה קשה זו שקיבל עתה על דברים שלא היה לו לומר. זאת עשו: קחו בידכם פדיון נפש, סכום כסף גדול עבור הצדקה לפדיון השבויים שהאוהב ישראל עוסק בה, וחשו מהר אל ביתו להתחנן בפניו, אולי כך יציל אביכם מסכנה זו.

דברי טעם הללו עשו את שלהם ומצאו מסילות ללבבות בני המשפחה המבוהלים, מיהרו הללו ולקחו עימם סכום כסף גדול של כמה מאות רובל ורצו במהירות אל ביתו של האוהב ישראל, וכשדמעות בעיניהם ביקשו כי יסיר את ההקפדה על אביהם.

נענה האוהב ישראל: חס וחלילה שתאמרו או תחשבו כדבר הזה. אני לא הענשתי ולא הקפדתי על אביכם, לא מיניה ולא מקצתיה, אלא זו בלבד: באותו רגע שאביכם אמר את מה שאמר: מה עירנו תחסר אילו אברך זה לא יהא בה?! עלה במחשבתי שאלה דומה להפליא: מה עירנו תחסר אילו גם אביכם לא יהיה בה?!

ואמנם, היות שהבנתי היטב את משמעות מחשבה זו שעלתה במוחי, ניסיתי בכל כוחי לדחות ולעקור את המחשבה ממני, אך ללא הועיל. ככל שניסיתי להסיר את דעתי ממחשבה זו, כשאני מנסה שוב ושוב להתעמק בנושאים אחרים, צצה מחשבה זו והשתלטה על מחשבותיי. ראיתי שאין זו מחשבה שלי, אלא שאנוס אני לחשוב זאת, כי כך גזרו משמיים, ומכך ידעתי כי גורלו נחרץ.

ידעו היו בני אפטא לומר כי עוד בטרם יצא מסע ההלויה של אותו אדם שלא שמר על פיו כבר שוחרר האברך ממאסרו. בני אפטא המבוהלים לשמע אזניהם ולמראה עיניהם מיהרו לתת את כל הסכום הנדרש לפדיון שבויים, כשהם ממלמלים שיהא זה לתיקון נשמתו הדוויה של אותו אחד ששילם בחייו על המילים שלא היה צריך לומר.

על הפסוק (במדבר יג ו): 'למטה יהודה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה', פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם': יהודה הוא מלשון הודאה. וכיון שהודאה נעשית בפה באה התורה להודיענו כיצד יש לאדם השלם, הצדיק, להתנהג עם פיו: שיהן הן שלו צדק ולא שלו צדק, שיהיה משאו ומתנו באמונה, שלא ידבר שקרים ושלא יתלוצץ! שמירת הלשון זו חובת הפה של האדם, וזהו שאמר הכתוב: למטה יהודה - היינו פה האדם, 'כלב' - ראשי תיבות: כ'חש, ל'יצנות, ב'אדות, 'בן יפונה' - יש על הצדיק לפנות את כל אלה ולהרחיקם.

מלון יודין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי חזקיהו אבן עזרא שליט"א

מִי־הָיָא חֲזִיָּהּ

חֲזִיָּהּ דְּאַוּרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מצות ציצית מקיפה האדם במצוות

תכלית המצוות למשוך טבע האדם לרצון ה'

בביאור כוח המצוות להשפיע על כל תהלוכות הנפש, אמרו חז"ל (מכות כג): רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כי טבע האדם להימשך בדעותיו אחרי מעשיו, ואפילו אם יהיו דעותיו ומידותיו גרועות מעצם תולדתו, מכל מקום על ידי שירבה לעסוק במצוות ה' יעלה בידו להיטיב את תכונות נפשו, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, ומשום כך סידרה התורה ריבוי מצוות בכל מעשי האדם, כדי שיהיו לו תמיד הזדמנויות להיזכר מרצון ה' ולעסוק תמיד במצוותיו.

ולא רק הפעולות ממשיכות אחריהם את הלבבות, אלא גם הדיבור כוחו יפה להטות את הלב אחריו, כמו שכתוב (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים הפסוק את הפה קודם הלב, כי בכוח הפה להטות אחריו את הלב, על ידי דיבורים טובים בתורה ובתפילה אפשר להמשיך גם הלב שיהיה בו רצונות לקדושה.

גדול כח המעשים למשוך ח"ו גם לדברים שאינם טובים ועל כן יש להיזהר בהם

ומטעם זה ראוי לאדם להתרחק מאוד ממעשים רעים אפילו אם הם נעשים בדרך היתר, ויתרחק מחברת אנשים ריקים שדעתם קלה והם עסוקים בליצנות וריקנות, ואפילו אם אינו עוסק באותם המעשים אלא מחוסר ברירה, בכל זאת עלול הוא להימשך לבסוף אחרי המעשים הגרועים עד שיתהפך לבבו לרצות בהם בעצמו. ומאידך גיסא מי שיש דעות ותכונות רעות, עצתו היא שיכפה את עצמו לעסוק במצוות ובמעשים טובים, וישים כל חפצו ורצונו לעסוק במעשים טובים ומתוקנים ובזה ירגיל את נפשו לדרך הישר, עד שיזכה לקנות לעצמו טבע טוב ומשובח.

ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, כי מאחר שהוא מוקף במצוות בכל שעה, חזקה על כוח המצוות שיפעלו בו פעולתם וישיבו אותו למוטב, ומתוך שדעתו נתונה בכל שעה אחרי המצוות המקיפות אותו, בודאי תהיה יראת ה' נקבעת בלבבו לבלתי יבוא לידי חטא.

וְרֵאִיְתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּוּרוּ וּגו'. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם (טו לט-מ). מצוות ה' הם הכח שניתן לאדם שלא לתור אחרי לבבו ואחרי עיניו, וזהו גם מה שאמרו חז"ל (מנחות מג): כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו

מִילְתָּא דְּפִלְיָאָה

בכל עשרה מישראל שורה הקדושה אף אם הם פחותים וגרועים

עַד מְתֵי לְעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת וְגו' (יד, כז).

מצינו שלא רק בעשרה צדיקים שורה השכינה אלא אף פחותים וגרועים כעדת המרגלים ועדת קורח, שכן אמרו חז"ל (מגילה כג): מנין לדבר שבקדושה שלא יהא בפחות מעשרה, דאמר קרא (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע, דתני רבי חייה אתיא 'תוך תוך', כתיב הכא 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתיב התם (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ואתיא 'עדה עדה', דכתיב התם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', מה להלן עשרה אף כאן עשרה. אמר על כך הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב ע"ה (הובא באגרא דכלה קרח ד"ה ויקח קרח אמרו) ראו עד היכן הדברים מגיעים עד שמעדת קורח ומעדת המרגלים למדים ש'ונקדשתי בתוך בני ישראל' היא בעשרה.

ניתן להבין דברי קדשו בביאורו של החידושי הרי"מ ע"ה מדוע לומדים מפסוק זה של 'ונקדשתי' שכל דבר שבקדושה יהיה בעשרה, כי זו משמעות 'בתוך בני ישראל', שבכל יהודי ישנה נקודה פנימית של קדושה שלא נכבית לעולם, וע"י שמצטרפים ציבור של עשרה מישראל מגלים הם את הקדושה החבויה במסתרי כל יהודי. ממילא מובן שלמדוהו רבותינו ע"ה בגזרה שווה מעדת קרח ומעדת המרגלים ללמדנו שאף אם הם פחותים כקרח ועדת המרגלים בכל אופן נמצאת הקדושה בתוך תוכם.

ואף אנו נאמר, שלכל הדורות ניתן להילמד, שכאשר מתאספים עשרה מישראל אף אם הם גרועים ופחותים מתעורר כח קדושה נשגבה עליהם, וכמו שאמר בעל התניא ע"ה באגרת הקודש (פכ"ג) בשם רבותיו זלה"ה, שאפילו מלאך אינו מסוגל לעמוד במחיצת עשרה מישראל לרוב הקדושה השורה עליהם, ואף אם אינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול, עד שיהיה בטל ממציאותו לגמרי.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצה חזקה שבאמצעותה נוכל לכוון מעשינו כרצונו יתברך

האדם מיד בקומו ממיטתו ככה יהיה אצלו כל היום, ועל ידי תרימו תרומה תהיה שארית היום מקודשת כמו תבואה אחרי שהפרישו ממנה תרומות ומעשרות.

כל היום נמשך אחר מחשבה

דיבור ומעשה הראשונים ביום

לפיכך עמדו רבותינו הקדושים ועוררו אותנו שוב ושוב לקדש את ראשית היום כפי שכתב באגרא דפרקא (אות רה) בשם תלמידי הבעל שם טוב ע"ה להיזהר בעומדו ממיטתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשונה לה' יתברך בתורה ובמצוות, ועל ידי זה יהיו נגררים כל המחשבה והדיבור והמעשה של כל היום לעבודת ה'. וכן איתא מהמגיד ממעזריטש ע"ה שלעולם הדיבור והמחשבה הראשונים הם העיקר, וכמו האח הבכור שכל אחיו נמשכים אחריו, כך גם הדיבור והמחשבה הראשונים שבבוקר מושכים אחריהם את כל הדיבורים והמחשבות של אותו היום, ולכן יראה האדם לקדש את ראשית מחשבותיו ודיבוריו, ועל ידי כן יוכל בנקל לקדש את כל שאר היום.

וכן פירש הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר ע"ה בספרו חשבה לטובה (בראשית ד"ה בראשית) שאם בראשית היום בבוקר הולך האדם וחושב כי ברא אלקים את השמים והארץ, אז אחר כך ממילא נהיה אצלו 'הארץ' בבחינת 'תהו ובהו'.

על פי זה פירש הבית אברהם (שבועות ד"ה ויהי) את הפסוק (שמות יט יז) 'בהיות הבוקר ויהי קולות וברקים', אם מיד בבוקר יקבל על עצמו מלכות שמים בקולות וברקים, על ידי זה תיקבע בליבו אמונה טהורה ויראת שמים על כל היום.

עוד כתב החיד"א בעבודת הקודש (מורה באצבע אות סג) שנכון שלא לדבר בענייניו מעת אשר יקום, ויהיה דיבורו הראשון לברך קונו, וכל שכן שהוא גדר שלא ימשך בדברים עם בני ביתו ומשרתיו קודם שיברך ויתפלל.

אברים שיש בי צמאים לך', ואין שום הפסק בין נשמתו לאיבריו כיון שכבר קידש כל איבריו בהשכימו בבוקר, ולא זו בלבד אלא שרמ"ח איבריו מסייעים בידו להוציא מחשבת נשמתו הקדושה אל הפועל.

וכן פירש הרה"ק מרוז"ן ע"ה: 'אלקים אלי אתה אשחרך' שהוא לשון שחרית, ואם מכוון ליבו כראוי בתפילת שחרית אזי 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי' במשך כל היום, וגם כשהוא 'בארץ ציה ועיף בלי מים' היינו בארצות בלי תורה ובעסק משא ומתן וגשמיות, בכל זאת נשאר הלב בקדושה, וכמו שמסיים ואומר 'כן בקודש חזיתך לראות עוזך וכבודך'.

וזהו שמצינו אצל יעקב אבינו בקומו משנתו זכה ליראת שמים שלימה, כמו שכתוב (בראשית כח טז-יז) 'ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה וגו', ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים, ובכך המשיך את המראה הגדול שבחלומו 'והנה ה' ניצב עליו', כי מיד בקומו בבוקר קיבל עליו מלכות שמים.

עבודת ראשית היום כמו הפרשת חלה

כפי מה שהאדם מקדש את ראשית היום בעבודת ה' כך זוכה להתקדש בעבודת כל אותו היום, וכך דרש במאור ושמש (ד"ה וידבר): **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיטתו, אזי **ראשית עריסותיכם** תיכף בתחילה כשתעמדו ממיטותיכם, **חלה** לשון תפילה, שתהיה ראשית עבודתכם בתפילה לה'. וכך היה מפרש הרה"ק רבי **זושא מאניפולי ע"ה**, **בבואכם אל הארץ** מיד כשבאה הנשמה לעולם הזה בקומו ממיטתו, **ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה לה'**, עריסה לשון מיטה, שמיד כאשר תקומו מהמיטה **תרימו תרומה** להפריש את עצמכם לשם ה', במחשבה בדיבור ובמעשה, וכמו שיקבל עליו

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן פן תרימו אתה. מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו, כא).

נבאר בזה כי יש בידנו ממש עצה חזקה שבאמצעותה נוכל לכוון מעשינו כרצונו יתברך ונזכה לקדש כל יום מחיינו בעבורו יתברך. עצה זו כתובה לפנינו והאיש הירא בודאי ישים עיניו וליבו לראות מה שכתבו רבותינו הקדושים, ומהם השתיתו דבריהם על הנאמר בפרשתנו **ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן פן תרימו אותה. מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה לדורותיכם** דהנה ביאר הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא ע"ה** מהו שמצינו במחשבת האדם שיש בה הרבה יותר התלהבות ולאחר מכן בשעת מעשה ניכר הריחוק מהתלהבות זו, וביאר, כי המחשבה מצד הנשמה הקדושה, ולכך מיד כשמתעוררת מחשבת מצוה בוער לב האדם כאש לעשות רצון אביו שבשמים, אבל כשמגיע הזמן לבצע מחשבתו בכלי המעשה והגוף המגושמים מסתלקת ההתלהבות הראשונה והתשוקה נחלשת.

והעצה לכך היא, שתיכף בקומו בבוקר יקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, וימליך עליו את הבורא ברוך הוא על כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, וכיון שיקדש איבריו וגידיו בקדושה של מעלה ממילא יהיה בכוחו להוציא אל הפועל מחשבתו הטובה, כי לא יפריעו לו גשמיות האיברים אחר שכבר הכניסם בעול מלכות שמים.

המקדש עצמו בבוקר זוכה

להוציא לפועל מחשבתו הטובה

זהו הרמז בפסוק (תהלים סג ב) 'אלי אתה אשחרך', 'אשחרך' לשון שחר ובוקר, אם תיכף בקומו בבוקר ממליך עליו את הבורא ממילא מתקיים בו המשך הפסוק 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', וכדאיתא במדרש (ב"ר סט א) 'כשם שנפשי צמאה לך כן רמ"ח

סיפור המרגלים ללמד לדורות

מצות ציצית תזכורת על השליחות החשובה

כדי להצליח בשליחות ולא חלילה להחטיא המטרה כפי שעשו זאת המרגלים שנשלחו לארץ ישראל, ובמקום לעמוד בשליחותם מרדו והתנתקו מהמשלח, נתן לנו הבורא ברחמי מצות ציצית שבפרשתנו, כי היא שעוזרת לאדם לקיים את שליחותו מול ההפרעות והעייכובים שהם מנת חלקו. וכך כתב הרה"ק בעל השפת אמת ע"ה (תרנ"ז ד"ה בפרשת): כי הנה מצות ציצית, הוא שיזכור האדם עיקר שליחותו בעולם הזה שהנשמה נשתלחה ונתלבשה בלבוש הגוף הגשמי, וכדאיתא (נדה ל'): קודם שנולד הולד מלמדין אותו כל התורה וכשנולד משכיחין ממנו. וע"י הציצית יכול לחזור ולזכור השליחות שלא לתור אחר מלבוש הגוף זהו לבבכם עיניכם הגשמי וכו'.

ציצית עדות כי עבדי ה' אנחנו

וכדברי האור החיים הקדוש שהביא דברי התוספות במנחות (מג): כי הציצית חותם באדם כשם שיש לעבדים חותם המעיד למי הם שייכים. וכן הוא ענין הציצית שמעידה על האדם שהינו עבד לה', כלשון קדשו: ירצה במאמר 'והיה לכם לציצית' לצד שהם עבדים לה', והעבד עושה ככלא, יהיה לכם סימן זה לכבלא דעבדא, ואמר 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' פירוש כשיביטו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדיבורם ובכל מעשיהם, כעבד שאימת רבו עליו, ולעמוד בשעה שהאדון מצוה לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר ציוה ה' לעשות, ואמר 'ולא תתורו' וגו' פירוש לצד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצה וחושקת בו, ומצות המלך היא ציווי עשות הפך הרצון הטבעי ושנוא הערב המורגש, ומן הנמנע שיעמוד בדבר אלא בהערת סימן עבדותו הוא יכופהו להפך אשר עינו ולבו שם יחפוץ.

הציצית מזכירה לאדם מעלת

נשמתו מכסא הכבוד

כמו כן מזכירה הציצית לאדם מיהו המשלח כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז): היה רבי מאיר אומר, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד.

'מהות השליחות' והציווי שנשתלח עליו, כי אם תהיה השליחות דבר קשה וכבד יוכל השליח להצטדק אם יתירשל בשליחותו, אבל אם תהיה השליחות דבר שבנקל לקיימו לא יהיה פתחון פה לשליח אם לא יוציא השליחות אל הפועל. והדבר האחרון שצריך השליח לדעת, 'מהו השכר' המובטח לו בעד ביצוע השליחות, כי כפי ריבוי השכר המובטח לשליח כן ראוי להתאמץ בקיום השליחות והוצאתה אל הפועל.

על האדם לזכור ד' התנאים שישמרוהו מלאבד עולמו

הוא הדבר המוטל על האדם, לזכור יום ויום את שליחותו ואת תכליתה, כדי שיוכל לבוא לאחר אריכות ימי ושנותיו להתענג מזיו השכינה בשמחתו במעשי ידיו בלי בושה שישנה לאוכל דבר שאינו שלו. בשליחות האדם לעבוד את ה' בעולם הזה, יש לזכור ולהתבונן כי השולח הוא מלך רם ונישא ואילו השליח הוא הנוצר מחומר עכור ושפל. עוד עליו לדעת, כי מצוות ה' אינן כבודות על האדם וכנאמר (דברים ל"א-יד) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא וגו', כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו'. וגם זה צריך לדעת, כי השכר המובטח על המצוות הוא הטוב השלם והנכבד שאין למעלה ממנו, 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיה סד ג). וכאשר יתבונן במעלת המשלח ובקלות קיום השליחות, וכן בגודל השכר המובטח על שליחות שביכולת כל יהודי לקיימה, בודאי יתעורר בעצמו לאזור כגבר חלציו לקיים כל המוטל עליו בלי רפיון.

זכרון השליחות יסייע לאדם שלא להשקיע בבית מלון הזמני

כשיזכור שליחותו לא יתן עיניו במילוי תאוות הגוף שאינו כי אם משכן זמני לנשמתו, כפי שלא ישקיע בריהוט אכסנייתו לכמה ימים. ולזה עוזר הזיכרון במהות שליחותו של האדם שיביאהו להשקיע בדבר הנצחי שיעמוד לו לעד הלא הן תורה ומצוות שבגינם יזכה לרב טוב הצפון ליראי ה' ומקיימי מצוותיו.

שְׁלַח לָךְ אַנְשִׁים וַיְתַרו אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן (יג ב). ובסוף הפרשה נאמר (טו לט-מ): וְהָיָה לְכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אִתְּם זֵימִם אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתֵי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם. מפי ספרים וסופרים רואים כי ישנו קשר מובהק בין תחילת הפרשה המדברת במרגלים לסופה פרשת ציצית, ונבאר זאת בעזרת ה' החונן לאדם דעת.

כל אדם שליח מצוה בעולם הזה

בספרים הקדושים מבואר כי המרגלים היו אנשים גדולים מאוד, אך עם זאת מאחר והיו שליחים ושליחו של אדם כמותו היה להם להתבטל לשולח, וכאשר לא התבטלו התרחקו ונאבדו מתוך הקהל. מבאר השפת אמת, עניין זה הוא בכל אחד ואחד, כי כל יהודי נשלח לעולם לשם תיקון דבר מסוים ובכלל לעשות רצון יוצרו בתוך כל ההבלים המסתירים את קדושתו בעולם הזה, וכך כתוב בפסוק (משלי כב כא) 'להשיב אמרים אמת לשולחך'.

וכפי שכתב בכמה מקומות בפרשתנו על מה שאמרו במדרש (תנחומא א, במדב"ר טז א) 'שאיין לך חביב לפני הקדוש ברוך הוא כשליח מצוה שהוא משתלח לעשות מצוה ונותן נפשו כדי שיצליח בשליחותו', ומבאר (תרל"ב ד"ה במדרש) בשם זקינו החידושי הר"ם ע"ה, כי כולנו שלוחי מצוה שנשתלחנו מה' יתברך בעולם הזה לקיים מצוותיו, שכן לא היתה אפשרות להמשיך את קדושת ה' יתברך בעולם הזה כי אם ע"י בני ישראל בעבודתם. ולמען שיצליחו בשליחותם ניתנו לבני ישראל המצוות, שמכוחם יוכלו להתקיים בעולם הזה בקדושתם ולהצליח בשליחותם.

ד' תנאים הנדרשים להצלחת השליחות

והנה, בכל שליחות ישנם ארבע הקדמות הנצרכות לדעתם תחילה כדי שיבוא לקיים השליחות בשלימות, וכך מפרטם העוללות אפרים ע"ה (מאמר קפט), ראשית כל יתבונן השליח 'מי' הוא המשלח אותו, כי לפי מעלת המשלח כן תגדל חשיבות השליחות. ועוד צריך השליח ליתן אל לבו 'מהות עצמו וכוחותיו', כי כפי פחיתות השליח ומיעוט כוחו כן נצרך לעורר עצמו להיות זהיר לא להפסיד את השליחות. וגם צריך לדעת

יצא לאור ע"י מכון אור ליהודים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצל ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור ליהודים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com